

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Sexualita, intimita a veřejný prostor- ustavování

hranic přijatelného chování

Pavla Kratochvílová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Diplomová práce

Sexualita, intimita a veřejný prostor- ustavování

hranic přijatelného chování

Pavla Kratochvílová

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce, paní PhDr. Jaroslavě Hasmanové Marhánkové, Ph.D., za odborné vedení a pomoc v průběhu vzniku této práce.

Mé poděkování také patří všem respondentům a respondentkám za jejich ochotu, spolupráci a čas, který mi věnovali.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1 Soukromá a veřejná sféra	3
2.1.1 Vývoj soukromé a veřejné sféry.....	3
2.1.2 Vymezení soukromé a veřejné sféry	6
2.1.3 Regulace veřejného prostoru.....	8
2.2 Proměna vnímání intimity a partnerských vztahů.....	10
2.3 Veřejný prostor a heteronormativita	11
2.4 Sexualita jako prostředek ustavování sociálních nerovností	14
2.5 Sexuální menšiny.....	16
2.5.1 Proměny pohledu na sexualitu	16
2.5.2 Stigmatizace pomocí sexuální orientace	18
2.5.3 Vnímání sexuálních menšin a intimity ve veřejném prostoru.....	20
2.5.4 Reakce na stigmatizaci, diskriminaci a homofobii	23
3 METODOLOGIE.....	25
3.1 Analýza dat	27
3.2 Etické aspekty výzkumu	28
4 EMPIRICKÁ ČÁST	30
4.1.1 Veřejný prostor a heteronormativita.....	30
4.1.1.1 Akceptace a přizpůsobení se společensky očekávaným normám	32
4.1.1.2 Narušování společensky očekávaných norem.....	35

4.1.1.3	Projevy na veřejnosti a coming out	38
4.1.2	Pravidla ovlivňující projevy intimacy na veřejnosti	40
4.1.2.1	Pravidla vztahující se k významným druhým	42
4.1.2.2	Pravidla vztahující se k času	44
4.1.2.3	Pravidla vztahující se k prostoru	46
4.1.3	Vnímání prostoru GL klubů	49
4.1.3.1	Vnímání GL klubů gayi	50
4.1.3.2	Vnímání GL klubů lesbami	54
5	ZÁVĚR A DISKUSE	58
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	64
7	RESUMÉ	71
8	PŘÍLOHY	72
8.1	Příloha A: Informace o respondentech a respondentkách	72

1 ÚVOD

Život každého z nás je spojen se společností, ve které se nacházíme. S ostatními lidmi se vídáme jak ve svých domovech, tak na ulici a právě tito lidé ovlivňují to, jakým způsobem se chováme, jak o sobě smýšlíme a jaké aspirace máme. Naše chování se ale může lišit podle toho, kde se nacházíme. Na veřejnosti se ve většině případů chováme jinak než doma. Odlišné chování ve veřejné sféře a ve sféře soukromé je dáno odlišnostmi těchto sfér. Soukromá sféra je pro nás místem, které je spojené s rodinou, s domovem a pravděpodobně s větší možností svobodného projevu [Arendt 2007: 93, Kumar, Markarova 2008: 330]. Oproti tomu veřejná sféra je prostor, který je mimo náš domov a ve kterém se setkáváme s velkým množstvím cizích lidí, kteří kontrolují a ovlivňují naše chování [Arendt 2007: 93]. Mezi kontrolované chování spadá také sexualita, kdy v současné západní společnosti dochází k preferování heterosexuality a ostatní druhy sexuality jsou dávány do pozadí [Weeks 1981: 143]. Stejně tak projevy jiné než heterosexuální orientace jsou na veřejnosti pojmány jako negativní a sexuální menšiny mohou být díky své orientaci stigmatizované a diskriminované. Z těchto důvodů můžeme předpokládat, že lidé s menšinovou sexuální orientací se ve veřejném prostoru mohou setkat s překážkami souvisejícími s jejich projevem intimity, které mohou vést až ke snaze svoji sexuální orientaci skrýt.

Cílem této práce je ukázat, jakým způsobem jednotlivci ustanovují hranice přijatelného projevování intimity ve veřejném prostoru v souvislosti se svou sexuální orientací a zda, případně jakým překážkám v této souvislosti čelí. V této práci se také okrajově soustředí na to, zda si jsou homosexuálové vědomi názoru většinové společnosti a možné stigmatizace, která se pojí s jejich otevřeným prezentováním sexuality. Snažím se tak popsat, jakým způsobem se homosexuálové intimně projevují ve veřejném prostoru, jakým způsobem je jejich chování ovlivněno a jestli vnímají veřejný prostor a pravidla s ním spjatá jako omezující v rámci intimních projevů. Ve veřejném prostoru se také

soustředím na prostor GL klubů a na to, zda je tento prostor respondenty vnímán jako specifický a představuje pro ně prostor s jinými pravidly než zbylá veřejná sféra.

Práce je rozčleněna do tří hlavních částí, tedy do teoretické, metodologické a empirické. Teoretická část se věnuje ustanovování veřejné a soukromé sféry a tomu, jak se tyto sféry liší v očekávaném chování, které je spojené také s projevem intimity a sexuality. V rámci veřejného prostoru se věnuji heteronormativě a s ní spojené hierarchizaci sexuality, která odkazuje na možnou stigmatizaci sexuálních menšin. Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na vnímání LGBT lidí ve veřejném prostoru a tomu, jakým způsobem sexuální menšiny mohou reagovat na případnou stigmatizaci, diskriminaci a homofobii.

Ve výzkumu jsem použila dva zdroje dat. Prvním zdrojem jsou polostrukturované rozhovory. Rozhovory byly provedeny s 15 respondenty, kteří mají nebo měli homosexuální vztah delší než půl roku. Druhým zdrojem dat jsou terénní poznámky, které jsem získala během nezúčastněného pozorování ve veřejném prostoru.

V empirické části se nejdříve zaměřuji na to, jakým způsobem dotazovaní respondenti vnímají heteronormativitu ve veřejném prostoru a zda, popřípadě jakým způsobem se vyrovnávají s tím, že je homosexualita pojímána jako orientace, která do veřejného prostoru nepatří. V rozhovorech se ukázalo, že si respondenti vytvářejí pravidla, která ovlivňují projevy intimity na veřejnosti. Tyto pravidla jsou ovlivněná významnými druhými, časem a prostorem, a právě těmto pravidlům je věnována druhá kapitola. Empirická část je zakončena kapitolou věnující se GL klubům, které dotazovaní respondenti vnímají odlišně než zbývající veřejný prostor, kdy nejsou tyto kluby spojené s větší volností v projevech homosexuality.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Soukromá a veřejná sféra

2.1.1 Vývoj soukromé a veřejné sféry

Definovat, co si představujeme pod pojmem veřejná a soukromá sféra, není v dnešní době nijak obtížné. Pod pojmem soukromá sféra si představíme místo, které je pevně spjato s rodinou, domovem a s možností svobodného projevu [Kumar, Markarova 2008: 330]. Oproti tomu veřejnou sféru můžeme charakterizovat jako prostor příslušný všem, ve kterém je naše chování kontrolováno a ovlivňováno společenským očekáváním [Arendt 2007: 93]. Avšak definování veřejné a soukromé sféry nebylo vždycky stejné a tyto dva prostory musely projít určitým vývojem, který vyústil v specifické chápání soukromé a veřejné sféry charakteristické pro současnou společnost.

Definování veřejné a soukromé sféry se proměňovalo a samotný charakter veřejného a soukromého se podle Hannah Arendtové vytvářel v Řecku, kdy veřejný prostor byl označován jako polis a prostor soukromý jako oikos. Tyto dva prostory byly charakterizovány jako dichotomické, kdy nemůžeme polis charakterizovat bez oikos a naopak. Každý člověk tak žil svůj osobní život a také život politický, který se odehrával v polis [Arendt 2007]. Polis, tedy veřejný prostor, byl přístupný všem lidem bez rozdílu, oproti tomu oikos, soukromý prostor, byl prostorem každého jedince, jeho osobní sférou, do které měli přístup jen někteří [Habermas 2000: 35-39]. Ve starém Řecku vnímání a vymezení soukromé a veřejné sféry nebylo totožné s dnešním chápáním těchto sfér, ale veřejná sféra (polis), představovala místo rovnosti a jednání, místo, kde si všichni lidé byli rovni a nikomu se nepodřizovali. Oproti tomu soukromá sféra byla oblastí nerovností, ve které se lidé museli podřizovat pánovi domu [Arendt 2007: 44-45].

Ve středověku byla soukromá sféra spojována s domovem a veřejná sféra s půdou. Avšak rozdělení soukromé a veřejné sféry v určitých ohledech splývalo a nebyly jasně stanoveny hranice těchto dvou prostorů. V této době došlo ke vzniku tzv. tradiční reprezentativní veřejnosti, která se vyznačuje určitým druhem chování, projevem a vystupováním. Tradiční reprezentativní veřejnost tvořili ti, kteří vlastnili určité statky, a pomocí urozeného chování docházelo k reprezentování jejich statusu ve veřejné sféře. Tradiční reprezentativní veřejnost se vyznačovala určitými znaky; bylo nezbytné, aby ten a spadal do reprezentativní veřejnosti, splňoval tzv. přísný kodex urozeného chování. Jednalo se především o specifický účes, oblečení, druh komunikace nebo o nošení zvláštních symbolů jako jsou odznaky [Habermas 2000: 60- 63].

Reprezentativní veřejnost, která se především nacházela v městských státech, se během 15. století proměnila. Veřejnost ztratila svou funkci vlastní reprezentace a došlo ke vzniku nové formy reprezentativní veřejnosti, kdy reprezentativní veřejnost začala sloužit k reprezentaci monarchie a samotného monarchy. S příchodem 18. století došlo k rozpadu feudální moci a začala se formovat veřejná a soukromá sféra v moderním slova smyslu. Za veřejnost bylo považováno to, co slouží veřejnosti a jejímu prospěchu, jako jsou například úřady a vrchnost. Jako soukromé bylo označováno to, co slouží soukromému blahu, tedy i poddaní, jejichž primárním zájmem je dosažení spokojeného osobního života. Do 19. století je veřejnost stále reprezentativní a je tvořena lidmi z vyšší třídy, kteří mají dostatečné vzdělání, které reprezentuje [Habermas 2000: 59-71].

Vznik občanské veřejnosti a její vývoj se opírá o vznik kapitalismu. Během 13. století vznikají nové trhy, které jsou více rozšířené, nejsou jen na území jednoho města a město samotné spíše tvoří centrum tohoto trhu. Obchodování probíhá na větším území, vzniká obchodní síť. Pro efektivnější fungování těchto obchodních sítí je zapotřebí lepší přenos informací. Změna společnosti doprovázená vznikem novodobých států je dána změnou v oblasti přenosu informací, kdy dochází k efektnějšímu

a profesionálnějšímu přenosu informací za pomoci tisku a pošty a změnou v oblasti obchodu. Obchodování probíhá na větším území, vzniká obchodní síť. Společně se změnou obchodu a komunikace vznikají státy, ve kterých se utváří sféra veřejné moci spojovaná s vladařem. S rozvojem obchodu, který představuje soukromou záležitost a je omezován určitými veřejnými pravidly, vzniká specifická sféra, která leží mezi soukromou sférou a sférou státní moci - tzv. občanská veřejnost. Formuje se veřejná moc a mění se pojetí veřejného, kdy veřejné je úzce spjato se státem a soukromá sféra je prostorem občanské společnosti. Občanská veřejnost tak vystupuje proti veřejné moci [Habermas 2000: 71-80].

Občanská veřejnost stojí proti veřejné moci a pozvolna se odděluje soukromá a veřejná sféry. Nejdříve dochází k oddělení panských stavů a knížete a k utvoření veřejnosti, která není pevně spjatá s politickou situací a nesoustředí se na politické otázky. Jedná se o veřejnost, kterou Habermas označuje jako tzv. literární zárodečnou formu politicky činné veřejnosti, která se schází v kavárnách a barech. Tato literární veřejnost se staví do protikladu ke dvoru a tvoří základ občanské veřejnosti. Veřejná sféra je podle J. Habermase tvořena politickou veřejností, literární veřejností a veřejným míněním, které je zprostředkováváno pomocí diskuze [Habermas 2000: 90]. Proti veřejné sféře stojí sféra veřejné moci, tedy dvůr a stát, kdy veřejná sféra kontroluje sféru veřejné moci. Z této jednotné, politicky angažované veřejné sféry se postupem času začíná stávat veřejná sféra, která již nemá kritickou funkci a spíše se soustředí na své jednotlivé zájmy než na společnou kritiku a kontrolu státní veřejné moci [Habermas 2000].

Dochází k oddělení státu od společnosti, kdy stejně jako oddělujeme stát a společnost, oddělujeme také soukromou a veřejnou sféru. Během 17. a 18. století se upevňuje literární veřejnost, jejíž členové jsou především intelektuálové a aristokracie. Tato veřejnost se již nezaobírá pouze literaturou, ale soustředí se také na veřejný život, především na otázky týkající se politiky a ekonomiky. Literární veřejnost je

udržována pomocí novin a časopisů, ve kterých je vznášena kritika a které zároveň tvoří součást diskuzí v kavárnách a barech [Habermas 2000: 89- 108]. Literární veřejnost se vyvinula ve veřejnost politickou, i když ani literární veřejnosti nebyla politika cizí. Politická veřejnost se také proměnila a to v ruku v ruce s proměnou kultury a její spotřeby. Veřejnost nejdříve působila jako hodnoticí aparát kultury, ale během let se funkce veřejnosti změnila. S rozvojem trhu a tisku veřejnost začíná kulturu spotřebovávat, už se v takové míře nesoustředí na její hodnocení a obsah. Masové rozšíření tisku přináší zjednodušení témat a celkově obsahu. Toto zjednodušení se projevuje v nových médiích, která (stejně jako tisk) předávají informace a podmaňují si tak publikum. Z veřejnosti se stává masa, která konzumuje [Habermas 2000: 255- 267]. Vznikem masové společnosti se vytváří společnost, která kontroluje samu sebe, tedy kontroluje každého jednotlivce, který spadá do dané společnosti a od společnosti se očekává určitý druh chování [Arendt 2007: 54- 55].

S historickými změnami došlo k vývoji a proměně chápání veřejné a soukromé sféry, kdy nejdříve veřejná sféra představovala místo naprosté svobody a soukromá sféra byla prostorem, ve kterém byl člověk podřízen [Arendt 2007: 44-45]. V moderní době se definování soukromé a veřejné sféry liší, čemuž se detailněji věnuji v další kapitole.

2.1.2 Vymezení soukromé a veřejné sféry

Vymezení soukromé a veřejné sféry je spojeno s moderní společností, a toto vymezení je pro fungování moderní společnosti velmi podstatné. Často se můžeme setkat s tím, že jsou tyto dvě sféry charakterizovány pomocí institucí, které do těchto prostorů spadají. Příkladem je rodina, která patří do soukromé sféry a stát, který řadíme do veřejné sféry [Havelková 1995: 1]. Obecně můžeme veřejnou a soukromou sféru definovat jako dva prostory, které jsou dichotomické. Bez veřejného prostoru by nemohl existovat prostor soukromý a naopak [Arendt 2007: 93].

Walter Siebel a Jan Wehrheim se pokusili definovat čtyři základní odlišnosti veřejné a soukromé sféry. První odlišnost mezi soukromou a veřejnou sférou se týká práva, kdy veřejná sféra spadá do veřejného práva, které definuje možnosti veřejného prostoru, zatímco soukromá sféra a její možnosti jsou definovány a určovány samotnými jedinci v této sféře. Další odlišnost mezi těmito sférami se týká využití těchto prostorů, kdy veřejná sféra se využívá především pro obchod a politiku, zatímco soukromá sféra je využívána pro produkci a reprodukci. Z využití těchto prostorů vyplývá další odlišnost, kdy veřejný prostor je brán jako anonymní, který je určen především pro jednání a na soukromý prostor můžeme nahlížet jako na prostor, který je skrytý a spíše než jednání jsou v něm projevovány emoce. Poslední rozdíl se týká samotného oddělení soukromé a veřejné sféry, která se od sebe liší jak vzhledově (architektonicky), tak i pomocí symbolických znaků [Siebel, Wehrheim 2003].

Soukromou sféru můžeme charakterizovat jako prostor, který je vyhrazen jen minimálnímu počtu lidí a chování v soukromé sféře není podrobena takovému hodnotícímu soudu, jako chování ve veřejném prostoru, ve kterém dochází ke střetávání velkého počtu lidí. Soukromá sféra představuje prostor, ve kterém je člověk skryt před veřejností a před jejím neustálým dohledem [Arendt 2007: 93]. Můžeme ji považovat za místo, kde je naše chování nejméně kontrolováno, jsme nejvíce otevření a jsme sami sebou. Soukromá sféra je tedy tvořena především našim domovem a rodinou [Kumar, Markarova 2008: 330].

Veřejný prostor můžeme definovat pomocí symbolické roviny, kdy veřejnou sféru můžeme charakterizovat jako prostor, který je přístupný všem lidem bez rozdílu a v tomto prostoru dochází k určitému jednání a k diskuzi [Atkinson 2003: 1830, Arendt 2007: 66, Pospěch 2013: 78, Petříček 2004]. Arendt označuje veřejný prostor jako prostor ukazování, tedy prostor, který je specifický tím, že je v něm velké množství lidí, kteří se vzájemně střetávají a dochází k sebe prezentaci. Tato sebe prezentace se děje právě ve veřejném prostoru, jelikož chování každého člověka je

na těchto místech dobře patrné a je pod dohledem ostatních lidí [Arendt 2007: 261]. Další definice veřejné sféry vychází ze samotného umístění veřejného prostoru, kdy veřejný prostor představuje prostor přístupný všem, jedná se tedy o fyzický prostor, ulice města, náměstí, bary, hospody a podobně [Tonkiss 2005]. V rámci této definice můžeme za veřejný prostor považovat veškerý prostor, který je vně našeho domova a ve kterém se střetává větší počet lidí. Veřejný prostor definujeme jako prostor, který je přístupný všem. Tato definice je trochu zavádějící a idealistická, jelikož reálně neexistuje prostor, do kterého by opravdu měl přístup každý [Pospěch 2013: 79].

2.1.3 Regulace veřejného prostoru

V předchozí kapitole vidíme, že soukromá sféra je především přiřazována domovu, oproti tomu sféra veřejná je jakékoliv prostředí, které je přístupné všem a ve kterém dochází k jednání [Kumar, Markarova 2008: 330]. Veřejná a soukromá sféra se neliší pouze prostorově a symbolicky, ale také v těchto sférách existují odlišná pravidla chování, která jsou podřízena určitému řádu, neboli moci. Jak uvádí Walter Siebel a Jan Wenhrheim, veřejná sféra se podřizuje veřejnému právu a sféra soukromá se podřizuje lidem, kteří se v této sféře nacházejí [Siebel, Wehrheim 2003]. Jak ve sféře soukromé, tak ve sféře veřejné dochází k určité regulaci chování, kdy některé druhy chování jsou vhodné pouze pro sféru soukromou a ve veřejné sféře jsou nahlíženy jako nevhodné. Druhy chování, aktivit lidí a význam, který jsou s těmito aktivitami spojovány, se mění s tím, zda jsou vykonávány v soukromé nebo ve veřejné sféře [Arendt 2007: 102]. *„Jinými slovy: ukazuje se, že tradiční dohody politických společenství o tom, jaké místo náleží určitým činnostem, a o tom, které činnosti mají být veřejně staveny na obdiv a které mají zůstat skryty v soukromé oblasti, nejsou libovolné a nevděčí za svoji existenci pouze historickým okolnostem, ale spočívají v samotné povaze věci“* [Arendt 2007: 102].

Veřejná sféra představuje prostor, ve kterém dochází k sebe prezentaci a jednání, ale neznamena to, že každé jednání a sebe prezentace je přijímána jako pozitivní, je tolerována společností a je vhodná pro veřejný prostor. Veřejný prostor je spojen s mocí, která tento prostor formuje, vytváří ho, a která ustavuje normy a definuje, jakým způsobem je vhodné se na veřejnosti chovat, tedy co považujeme za normální chování a co už za normální chování považovat nelze. Veřejná sféra tak tvoří místo, ve kterém se můžeme prezentovat, ale tato prezentace je omezena určitými příkazy/ zákazy a hranicemi, za které by prezentace neměla zajít [Arendt 2007: 261- 271]. K regulaci chování ve veřejném prostoru dochází pomocí dvou druhů kontroly a to pomocí veřejného práva a pomocí neformálních norem.

Obecně je chování na veřejnosti upravováno pomocí veřejného práva, které jasně stanovuje, jaké chování je zakázané a jaké dovolené. Jedná se tedy o soubor příkazů a zákazů, které mají být dodržovány a pokud dodržovány nejsou, tak je daný jedinec sankcionalizován. Sankce za nedodržování veřejného práva se liší podle daného přestupku a opírají se o státní legislativu. Chování na veřejnosti není upravováno pouze pomocí právního předpisu, ale také pomocí neformálních norem, které Pavel Pospěch označuje jako tzv. městský řád. Pospěch uvádí, že je ve společnosti dodržován řád, který předpokládá určitý druh chování a jednání a že mezi jednotlivými lidmi ve společnosti se objevuje zdvořilé chování, které odkazuje k dodržování tohoto řádu. Lidé svým chováním dodržují daný řád a zároveň očekávají dodržování tohoto řádu také od ostatních [Pospěch 2013]. Lidské jednání je kontrolováno a posuzováno pomocí společenské kontroly, která se opírá o morální řád a určuje hranice toho, co se může a co se již nesmí dělat na veřejnosti. Za chování, které není akceptované jako vhodné pro veřejný prostor, může být člověk z veřejného prostoru nebo z kolektivu vyloučen, může dojít ke stigmatizaci daného jedince [Fox 1999: 823- 829, Goffman 2003, Habermas 2000: 168]. Hrozba stigmatizace může jedince omezovat ve volbách a v jeho chování [Goffman 2003].

2.2 Proměna vnímání intimity a partnerských vztahů

V moderní době je velký důraz dáván na intimitu a sexualitu. Skrze partnerské vztahy a sexualitu člověk zjišťuje, kým vlastně je, a pomocí partnerských vztahů hledá svoji vlastní identitu. Sexualita se stává neodmyslitelnou součástí člověka, pomocí které dochází k identifikování jeho samého. Sexualita nedefinuje jen to, kdo nás bude přitahovat, ale má úzkou spojitost s naší povahou a zasahuje do dalších sfér společenského života [Katrňák 2000: 309- 314]. Dříve byla sexualita pevně spjatá s reprodukcí a také s dlouhodobým vztahem mezi partnery, který byl brán jako norma. Dnes již není pevně spjatá s reprodukcí, ale především s naším uspokojením a s novými zážitky (kdy experimentování v sexualitě není nic neobvyklého). V postmoderní době musíme svůj pohlavní aspekt osobní identity konstruovat. Není to něco pevně daného, ale je vytvářen a můžeme ho libovolně proměňovat [Bauman 2004: 268- 269].

Stejně jako se proměnilo vnímání sexuality, kdy je sexualita považována za nedomyšlitelnou součást člověka, proměnil se také přístup k partnerským vztahům. Dříve byly sňatky uzavírány především kvůli reprodukci a ekonomickému zabezpečení, ale dnes nám mají vztahy přinést především naplnění [Giddens 1992: 38]. Proměna vnímání intimity a partnerských vztahů je spjatá s rozvolněním genderových rolí, kdy genderové role jsou sice stále striktně přiřazovány ke každému pohlaví, objevuje se ale větší svoboda v jejich vyjadřování. Kromě větší svobody ve vyjadřování genderových rolí dochází i k zrovnoprávnění přístupu ke vzdělání, kdy ženy mají stejný přístup ke vzdělání jako muži. Ženy se stávají svobodnější, nejsou předurčeny k určitému typu života, ale mohou si svoji biografii plánovat podle sebe a nebyť na nikom závislé. Dochází k nárůstu možností, k individualizaci, ale také k nárůstu nejistoty, úpadku společenské kontroly a morálních příkazů. Vlivem těchto změn je kladen větší důraz na partnerské vztahy, kdy partnerské vztahy nejsou uzavírány kvůli směně, ale kvůli naplnění, které nám tyto vztahy mají přinést [Beck 2011: 181-189, Katrňák 2000].

Partnerské vztahy jsou pojímány jako vztahy, skrz které má člověk dojít k osobnímu naplnění. Očekává se od nich sebeuspokojení, možnost otevřít se druhému, a pochopení. Partnerské vztahy nespojuje nic jiného než láska, čímž se stávají křehčí a lehčeji dochází k jejich rozpadu. Vztahy založené na lásce a sebenaplnění se častěji rozpadají, protože pro rozpad takovýchto vztahů stačí pouze to, aby jeden z partnerů přestal pociťovat dostatečnou lásku nebo naplnění [Bauman 2004: 106- 119]. Křehkost partnerských vztahů se odráží i v jejich délce. V dnešní době nejsou partnerské vztahy uzavírány na celý život, ale jen na určitou chvíli, po kterou daný vztah bude vyhovovat oběma partnerům. Můžeme tedy říci, že jsou partnerské vztahy spotřebovávány. Vznikají proto, aby naplnily a uspokojily jedince [Bauman 2004: 259-260].

Změny v pojmání partnerských vztahů a intimity mají vliv na postavení intimity a sexuality ve veřejném prostoru a přinášejí s sebou určitá dilemata. Identita každého z nás je konstruována v rámci partnerských vztahů, přesto dochází k úpadku těchto vztahů. Mezilidské vztahy jsou nahlíženy skrz sexualitu, kdy je sexuální podtext vidět v každém vztahu. Člověk má hledat sexuální uspokojení, ale nemá s druhým jednat jako se sexuálním objektem. Na jednu stranu se nám otvírá prostor k experimentování v rámci vlastní sexuality, ale zároveň jsou jiné než heterosexuální projevy vytlačovány z veřejného prostoru [Bauman 2004: 270-276].

2.3 Veřejný prostor a heteronormativita

Veřejná sféra se od soukromé sféry liší v chování, které je od nás v těchto sférách očekávané. V soukromé sféře máme větší volnost chování, oproti tomu ve veřejné sféře je od nás očekávané určité chování a jednání, které je kontrolované pomocí neformálních norem, tedy společenské kontroly a pomocí norem formálních, kterými jsou právní předpisy. Mezi chování, která podléhají společenské kontrole, patří také sexualita, která je sice považována za soukromou záležitost a za to, co patří především do soukromé sféry, ale přesto dochází k prezentování

sexuality i ve veřejné sféře [Weeks 1981: 143]. Esencialistické pohledy nahlíží na sexualitu jako na něco pevně daného, přirozeného, neměnného. Tedy jako na něco, co je biologicky dané. Přesto některé druhy sexuality jsou společností charakterizovány jako nepřirozené, nebo nenormální. Normy sexuality jsou vymezovány pomocí zákonů, které se v některých ohledech opírají o církevní právo a pomocí procesů společenské regulace, jako je například morálka nebo etické principy [Rubin 1984: 150, 151, 156].

Společnost významně ovlivňuje, jakým způsobem je sexualita chápána, co je v sexualitě normální, jakým způsobem se má o sexualitě mluvit a jak má být sexualita projevována. V současné západní společnosti dochází k preferování určitého druhu sexuality, tedy heterosexuality, a odlišné druhy sexuality jsou dávány do pozadí. Preferovanou sexualitou je heterosexualita, která je přijímána veřejností za správnou a přirozenou. Stejně tak sexuální projevy, které jsou ve veřejné sféře nahlíženy jako vhodné a normální, jsou heterosexuální projevy [Rich 1982: 223, 224]. Heterosexualita je pevně zakořeněna ve veřejné sféře, stejně jako ve společnosti a institucích, můžeme tedy říct, že společnost a instituce jsou heteronormativní a očekávají, že každý jedinec je heterosexuální. Společnost vychází z předpokladu tzv. povinné heterosexuality, tedy z předpokladu, že každý jedinec je heterosexuální (pokud neřekne jinak, tedy nepřizná svou orientaci pomocí coming outu) a veškeré dění ve společnosti je heterosexuality ovlivněno [Rich 1982: 209]. Heterosexuální orientace je pojmána jako norma, je přijímána jako přirozená a samozřejmá. Pojímání heterosexuální orientace jako normy není něco přirozeného, ale je to něco, co je aktivně vytvořené, konstruované. Heterosexualita není vnímána jako orientace, kterou si volíme, ale jako povinnost každého z nás, pojí se s ní očekávání spjatá s naší životní dráhou [Rich 1982: 223, 224]. Ke každému je přistupováno jako k heterosexuálnímu a v rámci heterosexuality jsou přiřazovány genderové role každému pohlaví a jsou nám předávány heteronormativní předpoklady, pomocí kterých můžeme legitimizovat sexuální uspořádání

společnosti [Ingraham 1994: 79-84, LGBT poradna pro občanství, občanská a lidská práva, nedatováno].

Představa, že heterosexuality je přirozenou a normální sexuální orientací je nám předávána už od malička pomocí rodiny a je udržována institucemi, jako je například škola. Instituce, které udržují heteronormativitu, vytváří normy, které potvrzují přirozenost a normálnost heterosexuální orientace [Karin 2009: 190]. Samotné instituce a diskurs je heteronormativní, produkuje a kontroluje tak sexualitu. Heteronormativita reguluje sexuální identity, předkládá heterosexuality jako tu pravou sexuální orientaci a pohlíží na ty, kteří nesplňují požadavky heteronormativity jako na druhořadé [Foucault 1999: 58].

Heteronormativita se neobjevuje jen v institucích, ale je zakořeněna v celém společenském systému. Objevuje se například i v tom, jakým způsobem jsou konstruována města. Konstrukce měst podporuje heterosexuality a zároveň eliminuje sexuální menšiny a jejich projevy. Sexuální menšiny sice mají volný přístup do veřejného prostranství, ale veřejná sféra je konstruována tak, aby se v ní cítili dobře především heterosexuálové¹ [Hubbard 2001: 59-60]. V rámci heteronormativity jsou ve veřejném prostoru sexuální menšiny neviditelné, je preferováno, aby sexuální menšiny byly skryté a na veřejnosti docházelo k prezentování heterosexuality. Jelikož je heterosexuality a s ní spjaté heterosexuální chování nahlížené jako správné, tak i tzv. správný občan má být heterosexuální a heterosexuálně se chovat. Definici chování správného občana zajišťuje stát, který tímto způsobem kontroluje chování svých občanů, prosazuje určité chování, nevhodné chování reguluje a dává do pozadí. Stát se snaží o eliminaci určitých vzorců chování, určité sexuality a o prosazení přirozenosti heterosexuální orientace [Hubbard 2001: 55-59].

---

¹ Konstruování veřejné sféry jako přátelské pro heterosexuality je například vidět v rozmístění GL klubů, kdy se tyto kluby ve většině případů nacházejí na odlehlejších místech (nebývají ve středu města). Ve veřejné sféře se také minimálně objevují symboly spjaté s GLBT komunitou, jako například duhové vlajky.

2.4 Sexualita jako prostředek ustavování sociálních nerovností

Heterosexualita je brána jako přirozená, normální sexuální orientace. V rámci heteronormativní společnosti je heterosexuální orientace společensky ustavována jako správná sexualita, čímž jsou zároveň jiné sexuální orientace vymezovány jako horší nebo špatné ve srovnání s orientací heterosexuální [Foucault 1999: 56]. V moderní společnosti sexualita a samotný sexuální akt můžeme hierarchizovat, kdy na vrcholu pomyslné pyramidy stojí monogamní heterosexuální rodina, která vytváří normu [Rubin 1984: 159, Weeks 1981: 142]. Heterosexualita a její výsadní místo na vrcholu pomyslné pyramidy je udržováno pomocí institucí a také pomocí rodiny, která v rámci heterosexuálních vztahů vzniká [Weeks 1981: 143]. V rámci heterosexuálních svazků existuje také hierarchie, kdy nejpozitivněji jsou brány heterosexuální svazky, které vedou k další reprodukci. Za těmito svazky jsou heterosexuální páry, které nejsou oddané. V nejspodnější řadě této pyramidy jsou sexuální orientace, jako jsou homosexuálové, transsexuálové, sadomasochisti atd. Jedná se tedy o jiné než heterosexuální orientace, které ve většině případů nevedou k reprodukci [Rubin 1984: 158]. Za správnou sexualitu stojící na vrcholu pomyslné sexuální pyramidy tedy můžeme považovat heterosexualitu, monogamní, vedoucí k reprodukci, oproti tomu špatná sexualita je promiskuitní, homosexuální a sexualita mimo manželský svazek. Se sexualitou, která stojí na nižších příčkách této pyramidy je spojená stigmatizace, nižší status a případné sankce. Tato pomyslná sexuální pyramida je zakotvená také v široké veřejnosti (a je dále posilována například pomocí médií), která pohlíží na odlišnou sexualitu jako na něco nebezpečného, nezdravého a představující hrozbu [Rubin 1984: 156-162].

Heterosexualita je chápána jako norma, proto je každý jedinec automaticky považován za heterosexuálního a pokud heterosexuální není, musí projít coming outem a ke své orientaci se přiznat. Sama heterosexualita žádný coming out nepotřebuje. V prostředí, které přistupuje k heterosexualitě jako k přirozené, je samozřejmé, že jsme

heterosexuální a nemusíme projít uvědomováním si své heterosexuální orientace. Oproti tomu je coming out u sexuálních menšin důležitý a to jak pro uvědomění si a definování své vlastní sexuální orientace sám sobě, tak je důležité přiznat svoji sexuální orientaci okolí [Foucault 1999: 92].

Uvědomování si své orientace je specifická záležitost jiných, než heterosexuálních orientací. Jak ukazuje E. K. Sedgwick, i když jedinec projde coming outem a ke své orientaci se veřejně přizná, tak jeho homosexuální orientace může být zpochybnována, může být brána jako přechodná záležitost nebo může být upozorňováno na to, že si nemůže být svojí homosexualitou jistý. Coming out je problematický také proto, že probíhá v heterosexuálním prostředí, které může být homofobní a nebo se jedná o prostředí, ve kterém je většina lidí heterosexuálních, a tito lidé vymezují svoji vlastní identitu vůči homosexualitě. Od homosexuála se na jedné straně očekává, že se přizná ke své orientaci, jelikož je důležitou součástí jeho osobnosti, ale zároveň se předpokládá, že svou orientaci bude skrývat, jelikož se jedná o menšinovou orientaci, která narušuje heteronormativní předpoklad společnosti [Sedgwick 1993: 49-54].

Dříve byla sexuální orientace brána jako něco, co pouze charakterizuje sexuální preference jedince, ale nebyla chápána jako důležitý znak dané osobnosti a jako něco, co má velký vliv na jednání a chování člověka. Pojetí sexuality se ale proměnilo a v moderní společnosti představuje sexuální orientace důležitý prvek naší osobnosti. Přiznáním se k homosexuální orientaci tak neříkáme jen to, že nás přitahují osoby stejného pohlaví, ale zároveň jsme chápáni jako homosexuální ve svém jednání a chování. Homosexualita je pojmána jako sexuální orientace, která ovlivňuje celkové chování člověka. Homosexuál tak není odlišný jen výběrem svého partnera, ale způsobem života, zvyky. Jak dodává Michel Foucault: „*Je v něm přítomna (myšleno homosexualita – pozn. autorky.) všude: skrývá se v každém jeho konání, neboť představuje jeho záludný a neomezeně aktivní princip; je nestoudně vepsána do jeho tváře i těla...*“ [Foucault 1999: 53]. Chceme-li charakterizovat sami sebe, uchylujeme se také k sexualitě, která nás

definuje a pomocí které jsou nám přiřazovány vlastnosti a chování [Foucault 1999: 92].

Definování své sexuální orientace je důležité, protože pomocí sexuality definujeme sami sebe, ale zároveň může být toto definování problematické, jelikož je společnost heteronormativní a sexuální menšiny nejsou přijímány stejně pozitivně jako heterosexuálové [Hubbard 2001: 56]. Homosexuálové se ve veřejné sféře mohou setkat s homofobií, tedy s negativním postojem vůči homosexuálům. Homofobie se vyznačuje „*obavou z homosexuality a homosexuálních osob, která může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti a může se stát základem pro odmítající, zesměšňující či ubližující chování vůči homosexuálním lidem nebo vůči lidem, u nichž je homosexualita předpokládána*“ [Braun, Smetáčková 2009: 9]. Homosexuálové v mnoha případech nemůžou, nebo nechtějí projevit svou sexuální orientaci ze strachu z diskriminace, stigmatizace nebo homofobie [Hubbard 2001: 56].

Homosexuálové se nesetkávají pouze s homofobní veřejností, ale také s upíráním práv ze strany státu, kdy je na ně nahlíženo jako na neschopné žít „normální“ rodinný život, vychovávat děti. Homosexuálové nemají stejná práva jako heterosexuálové, ale povinnosti mají totožné. Sát se o správné sexuální chování snaží i pomocí legislativy, což například můžeme vidět na vyloučení prostitutek z veřejného prostoru, čímž chce stát regulovat polygamní sexualitu, která neslouží k zachování rodiny a k reprodukci [Hubbard 2001: 57, 58].

2.5 Sexuální menšiny

2.5.1 Proměny pohledu na sexualitu

V dnešní době jsou projevy jiného než heterosexuálního chování vytlačovány z veřejného prostoru a v historii tomu nebylo jinak. Už ve středověku byly projevy jiné než většinové sexuální orientace označovány za sodomii, bylo na ní nahlíženo jako na sexualitu, která odporovala

přirozenosti a přírodě. Během 14. a 15. století se začaly formovat zákony, v rámci kterých byla homosexualita posuzována jako protizákonná, byla trestána a lidé se začali obviňovat ze sodomie. Homosexuálové byli nuceni své sexuální preference tajit [Fanel 2000: 98, 139-141].

Během 18. a 19. století se objevila tzv. romantická přátelství, tedy úzké vztahy mezi osobami stejného pohlaví (ve většině případů šlo o ženy). Ženy v romantických přátelstvích k sobě měly velmi blízko a z dnešního pohledu bychom je pravděpodobně charakterizovali jako lesby nebo bisexuálky. Avšak v 18. a 19. století byla romantická přátelství nahlížena jako normální a nikdo je nedefinoval jako deviantní. Romantická přátelství mezi ženami i mezi muži byla tolerována a nevzbuzovali rozruch. Přesto se od mužů i od žen očekávalo, že v dospělosti uzavřou heterosexuální manželství a romantická přátelství buď omezí (u žen bylo akceptovatelné, aby udržovaly romantická přátelství i během manželství) nebo úplně odmítnou (u mužů se předpokládalo, že romantická přátelství nebudou trvat i po uzavření manželství) [Rupp 2001: 50-64].

Pohled na romantická přátelství se během 19. století změnil spolu s formováním kategorií homosexuality a homosexuála. Utvořením této kategorizace došlo k vymezení lidí s homosexuální orientací jako odlišných od lidí s heterosexuální orientací a homosexuálové začali být vnímáni také jako odlišní. Rozdělení homosexuality a heterosexuality a následné vnímání homosexuálů jako jiných bylo něco nového, jelikož do té doby sexuální preference nedefinovaly člověka jako někoho odlišného. Vytvoření kategorie homosexualita a homosexuál vrhlo špatné světlo na romantická přátelství. Další zlom pro vnímání homosexuality nastal v polovině 19. století, kdy se začaly rozlišovat různé druhy sexuality v rámci medicíny a homosexualita byla definována jako perverze. Homosexualita se tak znovu stala sexuální preferencí, která byla nahlížena negativně a měla zůstat skryta. Během 20. století došlo k pojmání homosexuální orientace jako deviantní a homosexualita se stala tím, co definuje identitu daného člověka [Rupp 2001: 85-105].

Homosexuálové začali být pronásledováni a trestáni za své sexuální preference. Oproti dřívější době ale nebyli trestáni za sexuální akt (například za to, že spáchali sodomii), ale za to, že jsou deviantní ve své podstatě. Tedy za to, že jsou odlišní od lidí, kteří mají styk s osobami opačného pohlaví. Například v nacistickém Německu byli homosexuálové obětí genocidy stejně jako židé. I v České republice byla homosexualita trestána. Roku 1950 byla homosexualita považována za nelegální a mnohá pronásledování homosexuálů končila smrtí. Homosexualita byla soukromou záležitostí, o které nesměl nikdo vědět a homosexuálové tak byly nuceni žít dvojitý život, kdy na veřejnosti svoji orientaci tajili a jen soukromá sféra jim poskytovala prostor pro projevení svojí sexuální orientace [Fanel 2000: 98, 270-277, 311].

Dříve byly jiné než heterosexuální orientace systematicky vytlačovány z veřejného prostoru, ať pomocí formálních tak neformálních sankcí. V dnešní době tomu není jinak. V mnoha státech je sice homosexualita právně pojímána jako rovnocenná s heterosexualitou, přesto není vhodné, aby homosexualita byla veřejně prezentovaná stejně jako heterosexualita. Homosexualita je stále sexuální orientací, která má být utajená a skrytá. Homosexualita je akceptovatelná, ale nemá být vidět [Fafejta 2004: 80-82]. Přiznání se ke své homosexuální orientaci a veřejné projevování homosexuality může být pro jedince složité, a to kvůli možnému strachu z reakcí svého okolí z možné stigmatizace a homofobie.

2.5.2 Stigmatizace pomocí sexuální orientace

Stigmatizovaný může být takový jedinec, který se vymezuje pomocí své sociální identity vůči okolí. Tedy můžeme na něm samém nebo na jeho chování objevit určitý „nedostatek“, něco, co daného jedince charakterizuje jako specifického v negativním slova smyslu. Jedná se tedy o určitý atribut, kterým se odlišuje od daných stereotypů [Goffman 2003: 9-11].

Stigma můžeme rozdělit na viditelné a skryté. Viditelné stigma je takové stigma, které je jasně patrné a stigmatizovaný má jen minimální možnost, že toto stigma skryje před okolím. Jedná se například o tělesný handicap. Skryté stigma je takové, které není jasně patrné, takovým stigmatem může být i jiná, než většinová sexuální orientace [Goffman 2003: 61-64].

Aby mohlo dojít ke stigmatizování jedince, musí být nejdříve označeno stigma a daná společnost se vůči stigmatu musí vymezit, musí tuto charakteristiku chápat opravdu jako stigma. Společně s definováním stigmatu dochází k utvoření určité stereotypní představy, která je negativní a vztahuje se k celé stigmatizované skupině [Goffman 2003, Link, Phelan 2001]. Poté, co je odhalen tento negativní znak jedince, je jedinec považován za člena jiné skupiny.

Sexuální orientace může představovat vlastnost, pomocí které může být člověk stigmatizován. Dnešní západní společnost chápe heterosexuální orientaci jako orientaci, která je přirozená, správná a normální [Foucault 1999: 56]. Pomocí hierarchizace sexuální orientace dochází k rozčlenění lidí do skupin, kdy nejpočetnější skupinu tvoří heterosexuálové, kteří jsou pomocí své sexuální orientace bráni jako norma. Další skupiny tvoří lidé s menšinovou sexuální orientací, kteří jsou automaticky nahlíženi jako horší než lidé s heterosexuální orientací. Lidé s menšinovou sexuální orientací jsou vyloučeni z většinové skupiny a můžou jim být odepřeny určité výhody, které náleží pouze heterosexuálům. LGBT lidé tak mohou ztrácet svůj status a dostávat se na nižší příčky ve společenské hierarchii [Goffman 2003, Link, Phelan 2001].

Homosexuálové mohou na svou případnou stigmatizaci reagovat různými způsoby. Jedním ze způsobů je přijetí stigmatizace. V tomto případě si je homosexuál plně vědom svého stigmatu a sám na něj nahlíží jako na něco negativního a přistupuje k němu s hanbou. Stigmatizovaný

chápe, že je pomocí daného stigmatu diskriminován a nahlíží na svou diskriminaci jako na něco, co si zaslouží [Goffman 2003: 16].

Další reakcí může být tzv. napravení svého stigmatu. Pokud si je homosexuál vědom toho, že je stigmatizován právě kvůli sexuální orientaci, tak se může snažit svoji sexuální orientaci skrývat. Strach ze stigmatizace a diskriminace může vést k rozhodnutí, že pro jedince bude výhodnější omezovat a kontrolovat své chování a chovat se na veřejnosti tak, jak je od něj očekáváno, tedy neprojevat svou homosexuální orientaci. V tomto případě musí homosexuál kontrolovat informace týkající se jeho identity a podporovat tím představu, že je heterosexuální. Většinou tím dochází k určité kontrole mezilidských vztahů, jelikož kterých dochází k výměně informací a pro stigmatizovaného tak vzrůstá riziko, že se daná osoba dozví o jeho stigmatu. K otázce týkající se daného stigmatu se může dostat i během nezávazného rozhovoru, kdy se člověk zeptá na obyčejnou otázku (například na to, zda má člověk partnera, nebo děti). Lidé s utajovaným stigmatem musí hrát určité role i tam, kde jsou jiní lidé jistí. Pokud se tedy homosexuál rozhodne, že svou sexuální identitu bude skrývat, bude nucen na veřejnosti předstírat heterosexuální orientaci. Toto hraní je doprovázeno neustálými obavami z možného prozrazení jeho homosexuální orientace [Goffman 2003, Hubbard 2001: 56]. Homosexuálové mohou svoji sexuální orientaci skrývat před všemi, nebo pouze před většinovou populací a menšině své stigma sdělit. Minorita, která si je vědoma stigmatu, může stigmatizovanému přinášet oporu a pocit jistoty. Takovou minoritou může například být skupina se stejným stigmatem, u homosexuálů tedy LGBT komunita [Goffman 2003: 108-116].

2.5.3 Vnímání sexuálních menšin a intimity ve veřejném prostoru

Vnímání sexuálních menšin a projevů intimity na veřejnosti je různorodé a je ovlivněno politikou každého státu. V některých zemích je homosexualita stále pojmána jako protizákonná a je trestána. Například

v Africe najdeme mnoho států, které projevy homosexuality zakazují, trestají vězením nebo dokonce smrtí [Špatná 2006].

I ve státech Evropské unie (EU) najdeme značnou variabilitu v tom, jakým způsobem je k homosexualitě a samotným homosexuálům přistupováno. Některé ze zemí EU přistupují k homosexualitě a jejím projevům negativně a s homofobními názory se můžeme setkat nejen v široké veřejnosti, ale také u lidí působících v politice. Například v Rusku byl přijat zákon, který odmítá netradiční sexuální chování i podporu tohoto chování. Homosexuálové se nesmí na veřejnosti projevovat, nosit oblečení upozorňující na jejich sexuální orientaci a homosexuálové jsou pomocí ruských zákonů diskriminováni. Tato diskriminace je zdůvodňována pomocí ochrany dětí a tradiční rodiny [Queermag 2013, Amnesty International 2013].

Oproti tomu některé členské státy EU se snaží odstranit diskriminaci, homofobii a zajistit homosexuálům rovný přístup a stejná práva jako heterosexuálům (jedná se například o Holandsko a Francii). Odlišné vnímání homosexuálů a heterosexuálů je také dobře patrné na možnosti uzavření registrovaného partnerství (v některých zemích manželství) mezi osobami stejného pohlaví. Například v České republice mají homosexuálové po uzavření registrovaného partnerství méně práv než manželské páry, přesto povinnosti mají stejné, což můžeme považovat za diskriminační. S diskriminací se homosexuálové nesetkávají jen v právech týkající se registrovaného partnerství, ale také na veřejnosti, v zaměstnání, ve škole, ve volnočasových aktivitách. S negativními postoji vůči homosexuálům se můžeme setkat také v médiích, například na internetu. Diskriminace LGBT lidí je projevována pomocí nevhodných narážek, ale také pomocí fyzického napadení [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 9-16].

Výzkumy ukazují, že LGBT lidé se s diskriminací a homofobií setkávají již na základních a středních školách. Až jedna třetina LGBT lidí je na střední škole šikanována kvůli své sexuální orientaci, ale také kvůli

svému vzhledu [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 85-88]. Šikanování nejsou jenom ti, kteří se veřejně k homosexuální orientaci přiznají, ale také ti, kteří jsou kolektivem označeny jako potencialní homosexuálové [Beňová et al. 2007: 50-51]. Na školách se často objevuje šikana fyzická, verbální, ale také skrytá, která zahrnuje šíření historek o daném jedinci. Ty pak mají za důsledek jeho vyloučení z kolektivu. Nerovné postavení homosexuálů, strach z možné diskriminace a homofobie má vliv na pojmání sebe samého a vlastní sexuální orientaci, proto je u homosexuálů dvakrát větší pravděpodobnost, že během dospívání spáchají sebevraždu než u heterosexuálů. Homosexuálové mají častěji problém se školní docházkou a dříve odcházejí z institucí školství, které pro ně mohou představovat prostředí spjaté s diskriminací a neviditelností homosexuality [Gay Bullying Statistics, nedatováno, European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 85- 93]. Pomocí školství nedochází k šíření homofobních názorů, ale na druhou stranu se v sexuální výchově nesetkáme s tématem sexuálních menšin. Samotné mlčení o existenci sexuálních menšin vypovídá o dané společnosti. Vyhýbání se tématům o sexuálních menšinách můžeme považovat za diskriminační, přispívá to k neviditelnosti homosexuality a možnému vyřazení LGBT lidí ze školního kolektivu [Beňová et al. 2007: 49-50].

Odlišné vnímání homosexuálů je dobře patrné na odpovědích na otázku, zda by lidem vadilo, kdyby měli za souseda homosexuála. Nejvíce tolerantně se ukázali obyvatelé Nizozemska a Švédska, nejméně obyvatelé Rumunska, Litvy a Lotyšska. Česká republika se umístila na 20. místě z 27 členských států [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 33-36]. Odpovědi na tuto otázku také ukázaly, že 29 % obyvatel ČR by nechtělo, aby jejich soused byl homosexuál. Tedy 29 % lidí se staví odmítavě k homosexualitě a vadil by jim pouhý fakt, že jejich soused je homosexuál [Beňová et al. 2007: 36, 44-45]. Určité zlepšení ve vnímání homosexuality v ČR můžeme vidět na měnícím se postoji veřejnosti k registrovanému partnerství, kdy 69 % respondentů souhlasí

s právem uzavírat registrované partnerství, a k možnosti adopce dětí páry stejného pohlaví, kterou by umožnilo 22 % respondentů [Beňová et al. 2007: 44-45].

Podle výzkumu zabývajícím se tolerancí k vybraným skupinám obyvatel, se ČR staví k homosexualitě převážně tolerantně, přesto se veřejný projev homosexuality považuje za nevhodný. Lidé se charakterizují jako tolerantní a uvádějí, že jim homosexuální jedinci nevadí, přesto nechtějí, aby homosexuálové veřejně prezentovali svůj životní styl. Převážně se kloní k názoru, že homosexuálové mohou svou orientaci projevovat v gay a lesbických (GL) klubech, ale ne prostranstvím veřejné sféry a v „normálních“ klubech. Projevování sexuální náklonnosti na veřejnosti berou jako nevkusné, až nechutné a připadá jim, že se homosexuálové ukazují tam, kde nemají, tedy mimo jim vyhraněný prostor GL klubů [Fafejta 2004: 80-82]. Negativní postoj k homosexualitě a jejímu projevování na veřejnosti je prezentován i ve výzkumu, který byl proveden v roce 2007 na středních školách Člověkem v tísní. Žáci byli dotazováni na jejich postoj k homosexuálům, kdy 72 % chlapců a 24 % dívek uvedlo, že má negativní postoj ke gayům. 36 % chlapců a 21 % dívek souhlasí s tím, že by se gayové a lesby neměli líbat na ulici [Člověk v tísní 2007].

Přijímání homosexuality pouze jako skryté orientace, která nemá být projevována na veřejnosti, se odráží na diskriminaci homosexuálních a bisexuálních jedinců. Výzkum provedený Olgou Pechovou, který se soustředil na diskriminaci homosexuálů, ukazuje, že 56 % respondentů se setkala s určitou formou diskriminace, s fyzickým napadením se setkala 14 % mužů a 7 % žen. Třetina respondentů zažila verbální útok [Pechová 2009: 1-16].

2.5.4 Reakce na stigmatizaci, diskriminaci a homofobii

Homosexuálové si jsou vědomi stigmatizace, kterou jejich sexuální orientace přináší, a negativní reakce, se kterými se LGBT lidé setkávají, mají vliv na jejich život a na projevování jejich sexuální orientace.

Prezentování sexuálních menšin je mnohem obtížnější také díky tomu, že veřejný prostor je heteronormativní a na projevy menšinových sexuálních orientací je nahlíženo negativně. Proto také homosexuálové málokdy veřejně prezentují svoji orientaci a spíše se uchylují k otevřenému prezentování homosexuální orientace především ve sféře soukromé [Hubbard 2001: 55-59].

Ze strachu z homofobie a diskriminace se mohou homosexuálové uchýlovat ke skrývání své sexuální orientace na veřejnosti a mohou si vytvářet strategie, pomocí kterých svoji homosexuální orientaci skrývají [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 40-43]. Takovou taktikou může být označení svého partnera jen za kamaráda nebo neprojeování své sexuální orientace na veřejnosti, ale jen na místech, na kterých se homosexuálové cítí bezpečně [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 40-43]. Také si homosexuálové mohou vybírat podniky, které jsou dál od jejich místa bydliště nebo zaměstnání, protože je menší riziko, že je někdo potká. Nebo si vybírají místa, ve kterých je pro ně přípustné svoji homosexualitu prezentovat, jako jsou například GL bary. Oproti tomu zaměstnání nebo veřejný prostor jsou místa, ve kterých svoji sexuální orientaci skrývají. Jako důležité se ukázalo, ve kterou dobu a kde se homosexuálové vyskytují. Například v noci se nebojí otevřeně prezentovat svoji orientaci (voděním se za ruce nebo polibkem), což je to dáno tím, že nepředpokládají, že by je v noci mohl někdo vidět [Valentine 1993: 245-246]. Homosexuálové se mohou rozhodnout svoji sexuální orientaci skrývat nejen ve veřejném prostoru, ale i před svojí rodinou, protože se mohou obávat negativních reakcí ze strany nejbližších [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 40-43].

Předchozí pasáže ukazují na přetrvávající problematickou pozici sexuálních menšin a jejich projevů intimity ve veřejném prostoru, kdy projevy LGBT intimity stále nejsou přijímány stejně jako heterosexuální projevy intimity. Proto má smysl se na toto téma soustředit a ptát se na otázku, jakým způsobem tito lidé zažívají a vyjadřují sexualitu a intimitu ve veřejném prostoru.

3 METODOLOGIE

Ve své práci se zaměřuji na to, jakým způsobem jednotlivci ustanovují hranice přijatelného projevení intimity ve veřejném prostoru v souvislosti se svou sexuální orientací a zda, případně jakým překážkám v této souvislosti čelí. Okrajově se také soustředím na to, zda si jsou homosexuálové vědomi názoru většinové společnosti a možné stigmatizace, která se pojí s jejich otevřeným prezentováním sexuality. Jedním z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala, je moje osobní zkušenost související s problematickým projevením intimity ve veřejném prostoru a s diskriminací homosexuálů. Přijde mi důležité upozornit na specifické situace, se kterými se homosexuálové setkávají a poukázat na to, jakým způsobem heteronormativita ovlivňuje chování sexuálních menšin. Jsem si vědoma toho, že můj osobní přístup k tématu a zainteresovanost touto problematikou se projevuje jak v otázkách, které jsem si kladla, tak v samotné analýze dat.

Během výzkumu jsem pracovala se dvěma zdroji dat, kdy jsem využívala metody nezúčastněného pozorování a také polostrukturovaných rozhovorů, které vcelku tvoří případovou studii. Pomocí případové studie jsem se snažila získat celkový obraz nadefinovaného výzkumného problému právě skrze již zmíněné metody sběru dat [Hendl 2005: 104-105].

Prvním zdrojem dat, který jsem využila, jsou polostrukturované rozhovory, které jsou vhodnou metodou, jelikož výzkumník má předem připravené okruhy otázek, ale není přesně specifikováno jejich pořadí či znění. Tento přístup mi dovoľoval včas reagovat na aktuální situaci v rozhovoru a pokládat doplňující otázky, popřípadě jinak formulovat stávající otázky. Současně tento přístup také navozuje přirozenější prostředí pro vedení rozhovoru, při kterém se respondenti cítí v bezpečí a komfortně, což může ve výsledku vést k poskytnutí podrobnějších informací ke zkoumané problematice [Reichel 2009: 111-112]. Při rozhovorech jsem se soustředila na coming out respondentů, tedy na to,

jak oni sami přijali svoji sexuální orientaci a jakým způsobem ji přijalo jejich okolí. Předpokládala jsem, že pozitivní přijetí sexuální orientace respondentem a okolím se bude odrážet ve větší otevřenosti při projevu intimity. Další téma rozhovorů bylo spojeno s výběrem klubů a hospod, tedy podle jakých kritérií si respondenti dané podniky vybírají. Poslední téma se týkalo samotného intimního projevu respondentů. Toto téma úzce souviselo s pravidly, která si někteří respondenti v rámci svého chování ustanovili. Rozhovory byly provedeny s patnácti respondenty, jednalo se o devět žen a šest mužů². Při výběru respondentů pro mne bylo podstatné, zda respondenti mají, nebo měli dlouhodobý vztah s osobou stejného pohlaví. Soustředila jsem se na homosexuály, kteří měli vztah delší než půl roku. Vycházela jsem z předpokladu, že homosexuálové, kteří měli delší vztah, se svými partnery a partnerkami určitým způsobem intimně projevují a častěji se společně se svým protějškem nacházejí ve veřejném prostoru. Pro získání respondentů jsem použila metodu sněhové koule. S každým respondentem byly provedeny dva rozhovory, kdy druhý rozhovor sloužil jako případné doplnění prvního rozhovoru. Rozhovory netrvaly déle než devadesát minut a byly se souhlasem respondentů nahrávány.

Druhým zdrojem dat jsou terénní poznámky, které jsem získala během nezúčastněného pozorování. Nezúčastněné pozorování bylo využito především pro získání a utvoření si prvních teoretických poznámek a pochopení chování jedinců, kteří jsou cílovou skupinou této práce [Silverman 2000: 49]. Pozorování probíhalo jak v podnicích, které nejsou určeny především pro homosexuály, tak v GL klubech a jedno pozorování proběhlo na Prague Pride 2013. Nezúčastněné pozorování probíhalo ve veřejném prostoru, který je volně přístupný všem a dochází v něm k jednání a sebereprezentaci [Atkinson 2003: 1830, Arendt 2007: 66, Petříček 2004, Pospěch 2013: 78]. Na Prostor GL klubů považuji za specifický, i když se jedná o veřejný prostor, do kterého mohou vstupovat jak heterosexuálové, tak homosexuálové, předpokládá se, že návštěvníci

---

² Detailní informace o respondentech a respondentkách naleznete v příloze A.

klubu jsou především homosexuální. Proto GL kluby mohou tvořit prostor, ve kterém se homosexuálové cítí bezpečně, nebojí se projevat svou sexuální orientaci a nepředpokládají možnou stigmatizaci či negativní reakce [Valentine 1993: 245-246]. Celkově jsem provedla osm pozorování, jedno na Prague Pride, tři v GL klubech a zbylé čtyři v podnicích, které nejsou primárně určené pro homosexuály. Pozorování byli participanti, se kterými jsem prováděla rozhovory. Pozorování se nikdy neúčastnili všichni participanti společně. Spíše se jednalo o pozorování skupin, ve kterých byli přítomní i moji participanti. Výhodu pozorování participantů vidím v tom, že během rozhovoru bylo možné se doptat na určité nejasnosti, které během pozorování nastaly. Například v případě neshod bylo možné zjistit, jaký byl důvod těchto neshod, nebo bylo možné si nechat vysvětlit určité chování. Další výhodou vidím v tom, že jsem mohla porovnat chování stejných lidí v prostoru GL klubu a jiných hospod. Mohla jsem tak lépe definovat, jakým způsobem se chování participantů liší a spojit si toto chování s daty, které jsem získala během rozhovoru. Při pozorování jsem si vedla terénní deník.

3.1 Analýza dat

Analýza dat případové studie začínala opakovaným čtením terénních poznámek a prvních rozhovorů, kdy jsem se snažila najít souvislost mezi otázkami, které jsem si kladla a nasbíranými daty [Hendl 2005: 226]. Pomocí opakovaného čtení a sběru dalších dat jsem rozkrývala určité pravidelnosti a podobnosti, které se v datech objevovaly. Jak v rozhovorech, tak během pozorování jsem se soustředila na to, jakým způsobem respondenti konstruují svoji sexuální identitu a kde, popřípadě jak ji projevují. Pomocí analýzy terénních poznámek jsem se dostávala k dalším tématům, které pro můj výzkum byla relevantní. Jako například nerovné zastoupení homosexuálních žen a mužů v GL klubech, na které jsem narazila při pozorování. Také analýza rozhovorů formovala, na co jsem se v pozorování soustředila.

S každým respondentem byly provedeny dva rozhovory. Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon, poté přepsány a kódovány pomocí programu Weft QDA. Během prvních rozhovorů jsem si navrhla prvotní kódy a kategorie. V analýze dat jsem tedy přistupovala spíše analyticky než holisticky, kdy jsem se snažila odkrýt pravidelnosti [Hendl 2005: 226]. Získaná data jsem kodovala pomocí otevřeného kódování. Jako klíčové kategorie pro kódování jsem si zvolila projevy intimního chování, kde se ukázal jako důležitý coming out, a to jak coming out pro samotného respondenta, tak pro jeho okolí. Další důležitou kategorií byl samotný výběr podniků, tedy to, jaký podnik respondenti navštěvují, z jakého důvodu a zda se liší chování respondentů v GL klubech a v ostatních barech či hospodách. Poslední kategorií, na kterou jsem se soustředila, byla pravidla, která si sami respondenti určují a která ovlivňují jejich chování ve veřejném prostoru. V rozhovorech se ukázalo, že se jedná o pravidla, která souvisí s časem, místem a lidmi, kteří jsou pro samotné respondenty důležití.

V empirické části mé práce pracuji s konceptem identity a s tím, jakým způsobem dochází k přechodu mezi homosexuální a heterosexuální identitou. S konceptem identity pracuji stejným způsobem jako Valentine [1993], která ukazuje na vliv času a prostoru na prezentování homosexuální orientace u žen. Identita a přecházení mezi identitami, tak není chápáno jako změna vlastního já, ale spíše jako způsob sebe-prezentace, který odkazuje k různým formám vyjádření sexuality.

3.2 Etické aspekty výzkumu

Ve výzkumu byl dodržován a respektován etický kodex výzkumu. Před začátkem výzkumu byli respondenti seznámeni se záměry a cíli mé práce a s tím, jakým způsobem budu pracovat s materiály, které mi poskytl. Informovaný souhlas jsem od respondentů získávala v ústní podobě. Během výzkumu jsem dbala na to, aby nedošlo k poškození participantů. V rámci zachování anonymity jsou některá jména změněna.

Aby bylo možné rozeznat anonymizovaná jména od neanonymizovaných, používám v případě neanonymizovaných jmen znak malého *n* na konci jména (př. Jardaⁿ).

K anonymizaci jen některých rozhovorů jsem se rozhodla proto, že někteří participaci sami anonymizaci odmítli a možnost účastnit se tohoto výzkumu brali jako příležitost jak zviditelnit homosexuální menšinu a komplikace, které jsou spojené s jejich sexuální orientací, nebo spíše specifické situace, se kterými se setkávají. Konkrétně se jednalo o dva respondenty, Petraⁿ a Jarduⁿ, kteří se ke své homosexuální orientaci veřejně přiznávají a nevadí jim svoji orientaci prezentovat na veřejnosti, a to například pomocí políbení svého partnera. Tito respondenti vnímají, že narušují pravidla veřejného prostoru a že dělají něco, co společnost ještě úplně nepřijímá. Pan Petrⁿ i pan Jardaⁿ narušování heteronormativity vidí jako velmi důležité, protože si myslí, že pomocí narušování těchto pravidel dojde k tomu, že homosexualita bude více viditelná a tak nebude brána jako něco překvapivého a postupně se stane normou. Oba respondenti označovali jako negativní to, že homosexuálové se snaží neprojevovat a přizpůsobují se heterosexuálním pravidlům. Petrⁿ i Jardaⁿ se k veřejným projevům homosexuality stavěli tak, že klidně budou ti první, na koho se lidé podívají a pak se lidé už nebudou muset udiveně dívat, protože líbající se gaye už viděli a nebude to pro ně představovat nic nového. Proto také respektují jejich přání, aby byli také těmi, kteří nebudou anonymizováni.

Jsem si vědoma toho, že omezení mého výzkumu může spočívat ve výběru respondentů. Pro výzkum jsem se snažila vybrat respondenty různého věku a pohlaví. Většina respondentů je ve věku 19-30 let, jeden respondent je výrazně starší (56 let), ale data od tohoto respondenta se nijak výrazně neliší od dat získaných od mladších respondentů. Také si uvědomuji, že na samotnou skupinu homosexuálních jedinců může být odlišně nahlíženo, tedy že ve veřejném prostoru mohou být gayové odlišně vnímáni než lesby a stejně tak i jejich veřejné projevování homosexuality, což se ve výzkumu snažím zohlednit.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

V empirické části výzkumu se zaměřuji na konkrétní data získaná z rozhovorů a z pozorování. Při interpretaci svoji pozornost soustředím především na to, jakým způsobem sami aktéři vnímají veřejný prostor a možnosti projevů intimity. Zajímá mě, jaké aspekty aktéry ovlivňují v jejich projevech, jakým překážkám v této souvislosti čelí a jak se s danými překážkami vyrovnávají.

4.1.1 Veřejný prostor a heteronormativita

V této kapitole se zabývám tím, jakým způsobem dotazovaní homosexuálové vnímají heteronormativitu a zda, popřípadě jakým způsobem se vyrovnávají s tím, že je homosexualita nahlížena jako sexuální orientace, která do veřejného prostoru nepatří.

Chování ve veřejném prostoru je redukováno pomocí určitých pravidel, kdy mezi jeden druh regulace můžeme řadit pravidla stanovená veřejným právem. Nedodržení těchto pravidel je trestáno. Kromě právních předpisů je veřejný prostor kontrolován pomocí neformálních norem. Ty jsou stanoveny samotnými lidmi a upravují chování ve veřejné sféře, kdy některé druhy chování jsou nahlíženy jako přípustné a jiné jako nevhodné pro veřejný prostor [Pospěch 2013, Weeks 1981: 143]. Mezi kontrolované chování spadá také sexualita., Jako přirozená je brána heterosexuality a stejně tak heterosexuální projevy intimity na veřejnosti jsou brány jako přirozené na rozdíl od intimních projevů lidí řadících se k sexuálním menšinám [Hubbard 2001: 57-59]. Homosexualita je pojmána jako druhotná sexuální orientace, která by neměla být veřejně prezentována. Je považována za sexuální orientaci, která primárně patří do soukromé sféry, a intimní projevy homosexuality ve veřejném prostoru mají zůstat skryty. Na homosexuály je tak vyvíjen určitý tlak, pomocí kterého dochází k redukování jejich intimního chování. Tlak je vyvinut pomocí tzv. povinné heterosexuality, která je kontrolována veřejností. Lidé kontrolují chování

členů společnosti a předpokládají, že je každý heterosexuální [Hubbard 2001: 59].

V rozhovorech se ukázalo, že všichni dotazovaní respondenti si jsou vědomi toho, že jejich sexualita není brána rovnocenně s heterosexuální a uvědomují si, že svojí sexuální orientací narušují veřejný prostor. Respondenti dodávají, že jejich projevy intimity vzbuzují ve veřejném prostoru překvapení a že se často setkávají se zvědavými pohledy okolí. Reakce veřejnosti dotazované homosexuály utvrzuje v tom, že homosexualita stále není dávana na roveň heterosexuální. To, jakým způsobem sami homosexuálové vnímají svoji orientaci, dobře popisuje pan Petrⁿ:

Podle mýho, prostě ještě to není tak obvyklý, nebo nepovažuju to za normální, nebo normální, prostě z definice je norma to, co dělá většina lidí, což prostě my neděláme, ale já to za normální považuju.

Stejným způsobem je homosexualita vnímána i ostatními dotazovanými muži a ženami. Homosexuálové jsou si vědomi, že jejich sexuální orientace není veřejností přijímána stejně jako orientace heterosexuální, ale oni sami ji dávají na roveň heterosexuální. Dotazované lesby i gayové vnímají pravidla veřejného prostoru, jako je povinná heterosexuální, ale na daná pravidla reagují různě. V rozhovorech se ukázalo, že homosexuálové se buď snaží pravidla veřejného prostoru akceptovat, kdy dochází ke skrývání jejich sexuální orientace, budování si heterosexuální identity a vytvoření si strategií, které minimalizují možnost prozrazení jejich sexuální orientace. Další reakcí je aktivní narušování společensky očekávaných norem, s čímž je spjatá veřejná prezentace homosexuálního chování. Většina respondentů přechází mezi akceptací a narušování heteronormativity, kdy se podle situace rozhodují, jaké chování pro ně bude nejvýhodnější.

4.1.1.1 Akceptace a přizpůsobení se společensky očekávaným normám

Jedním ze způsobů reakce na to, že homosexuální orientace není vnímána stejně jako heterosexuality, je snaha přizpůsobit se povinné heterosexuality a pravidlům, které jsou v rámci heterosexuality vyžadovány. Například paní Tereza se snaží na svoji homosexualitu neupozorňovat a chovat se podle norem, které jsou dány společností. Tereza dodržování norem popisuje následovně:

Ale zase co se týče pracovního hlediska, nebo z toho profesionálního, tak se snažím chovat na veřejnosti dle pravidel, aby prostě, jako bez chyby se snažím chovat, jako aby si ten člověk o mně neudělal nějaký špatný obraz. (...)

PK: Jaký pravidla máš na mysli?

Tak jako že takových jakoby takových heterosexuálních. Jako že nedělá mi problém si vzít sukni a lodičky, v tom nevidím problém a asi mi to nevádí. (...) Ale takový to že s někým sedíš, normálně se bavíš, aniž by ten člověk měl předsudek jako ty vole, to je lesba.

Heterosexuality a na s ní spojená pravidla Tereza nahlíží jako na určité očekávané chování, které je spjaté i s tím, jakým způsobem se obléká a prezentuje. „Vzít si sukni a lodičky“ odkazuje k oblečení, které můžeme považovat jako typicky ženské. Jedná se o způsob ztělesňování vlastního pohlaví, který je úzce spojen s heterosexuality, kdy se ženy učí zaujmout muže [Hamilton 2007: 147]. Lesby jsou často stereotypně spojovány s maskulinitou a představa tzv. typické lesby je představa mužsky vypadající, ošklivé ženy [Nedbálková 2005]. Z tohoto důvodu pomocí ženského oblečení může docházet k budování homosexuální image a přizpůsobování se tak očekávaným spjatými se sexuální orientací. Tereza vychází z předpokladu, že společnost očekává, že gay je zženštlý a lesba má maskulinní znaky. Proto se snaží prezentovat svoji femininitu a předpokládá, že nebude charakterizována jako lesba, což jí přinese výhodu v komunikaci s ostatními, kteří s ní budou komunikovat

„normálně a bez předsudků.“ Stejným způsobem se chová i David, který vychází z předpokladu, že projevení jeho sexuální orientace může být v mnoha případech stigmatizující. Svoji homosexualitu sice neskrývá, ale zároveň na ni neupozorňuje. Pokud se například setká s otázkou týkající se toho, zda má přítelkyni, odpovídá, že ne. Ale přijde mu zbytečné dodávat, že má přítele. O svém příteli informuje jedině tehdy, zeptá-li se někdo konkrétně na to, zda má přítele.

Přizpůsobení se povinné heterosexuality a biografii, která je s heterosexuality spjatá, je vidět i u pana Jiřího.

To že bych se s tím nevyrovnal sám (se svojí sexuální orientací), to bylo bez problémů, ale spíš vadí člověku ty otázky okolí, kdy se budeš ženit, kdy nám už někoho přivedeš. Nebo pak když potkáte ve čtyřiceti letech spolužáky a voni se ptají třeba na rodinu, tak to mi jako vadilo, protože se mi moc do těchto hovorů nechtělo. Takže z tohoto důvodu sem pak moc nechodil na nějaký ty třídní srazy, protože tam se většina baví o tom, kdo jak žije, ukazují se fotky rodiny a tudleto. Tak to bylo takový trošku to, tak sem si řek, že na takovej sraz už nepudu.

PK: A jak ste třeba reagoval na to, když se vás ptali na tu rodinu?

No tak nijak, vždycky sem to nějak zaonačil, že jo, že pozdějš. No a pak nějak přišlo, že už se pak přestali ptát no a dneska už to asi berou tak, že sem prostě svobodnej. Ale neříkám, že, příjemný to není, že v tom lidsku, že když potkáte někoho, ať neznámýho nebo známýho, tak když třeba potkáte toho známýho a von se vás zeptá, kolik máte třeba dětí a kde je manželka, nebo tudleto. Tak tuty otázky jsou pro mě takový, že kolikrát si musel člověk vymyslet tu manželku a ten počet dětí, aby nemusel přiznat, že žádný děti nemá, protože si myslím, že by pak toho druhýho napadali, proč se nevoženil, proč to, a není von nějaký na kluky nebo tudleto. Takže přiznam se, že jediný co sem, že sem několikrát zalhal v tom, když se někdo zeptal na mojí rodinu a nechtěl sem přiznat to, že sem bezdětnej, svobodnej, takže sem si třeba vymyslel, že mam třeba dvě děti a že sem rozvedenej.

V rámci heterosexuality je předpokládána určitá normalizovaná biografie, která je spjatá s partnerem a dětmi. Pokud člověk svojí biografií vybočuje, vzbuzuje to v lidech překvapení a zvědavost. Pan Jiří, stejně jako Tereza, se rozhodl svoji sexuální orientaci před okolím skrývat. Hraní role heterosexuála je spojeno se zamlčováním některých informací a s kontrolou mezilidských vztahů [Goffman 2003, Hubbard 2001: 56]. Kontrola mezilidských vztahů spočívá také v tom, že se dotazovaní homosexuálové častěji stýkají s homosexuály, před kterými svoji sexuální orientaci neskrývají.

Přizpůsobování se heterosexuálním normám a neupozorňování na svoji homosexuální orientaci se neobjevuje jen u homosexuálů, kteří svému okolí nepřiznali odlišnou sexuální orientaci, ale také u homosexuálů, kteří coming outem prošli a jejich okolí ví, že jsou homosexuální. Pro respondenty je v některých chvílích výhodné, když nejsou okolím definováni jako homosexuálové. Mohou se tak vyhnout diskriminaci, stigmatizaci, nebo těžit z výhod, které jsou určené dominantní skupině [Adams 2010].

Dotazovaní respondenti uvádějí, že se často intimně neprojevují, jelikož jim vadí, že jsou středem pozornosti a setkávají se se zvědavými pohledy. Tyto pohledy jsou řazeny mezi jednu z negativních reakcí, se kterou se homosexuálové setkávají. Na otázku týkající se projevů intimity a negativních reakcí, se kterými se setkávají a které je limitují v jejich chování, odpovídají Markéta, Míša a Petra v podstatě stejně:

Pohledy, pohledy lidí. Že prostě se otáčejí, shlíží tě pohledem a prostě monitorují tě a v duchu komentují a okamžitě tím pohledem tě strčí do škatulky a to mi hrozně vadilo. (Markéta)

Tak vono není moc příjemný, když na tebe lidi koukaj a ukazujou potom na tebe prstem. (Míša)

No jako že se na tebe někdo kouká, nebo se třeba otočí. Jako někdy je mi to úplně jedno, ale prostě pak je den, kdy mi to fakt vadí. A taky

jde o to, kdo se kouká. Jako někdo se třeba jen ohlídne, ale někdo fakt vyloženě čumí. (Petra)

Projevy intimity na veřejnosti nejsou ovlivněné jen negativní reakcí veřejnosti, ale také pouhou obavou z této reakce. David uvádí, že se s žádnou negativní reakcí od okolí neseťkal a ani se neseťkal s tím, že by na něj ostatní lidé koukali nebo by byl kvůli své sexuální orientaci středem pozornosti. Přesto se se svým partnerem raději chovají jako přátelé. V tomto případě David předpokládá, že by byl kvůli své orientaci diskriminován a proto volí chování, pomocí kterého se případné diskriminaci vyhne.

Dotazovaní homosexuálové akceptují společenské normy, nebo se jim přizpůsobují a v mnoha případech se snaží na svoji sexuální orientaci neupozorňovat. Ve snaze skrýt svoji sexuální orientaci se homosexuálové uchylují k určitým strategiím, které jim pomáhají vytvářet obraz o jejich osobě [Valentine 1993: 246]. Zamlčování své homosexuální orientace, partnera a vytváření si heterosexuální identity je jednou ze strategií, pomocí které se homosexuálové snaží vyhnout diskriminaci a stigmatizaci [European Union Agency for Fundamental Rights 2009: 40-43]. Při utváření představy, že jsou heterosexuální, musí homosexuálové dobře hrát svoji roli, která souvisí také s hraním jejich genderové role. Například ženy se snaží prezentovat svoji femininitu. Snaží se tím vyhnout tomu, aby byly pomocí svého vzhledu charakterizované jako lesby. Někteří homosexuálové se uchylují k vytváření si smyšlené rodiny a partnerky, nebo k představování svého partnera jako kamaráda [Valentine 1993: 246].

4.1.1.2 Narušování společensky očekávaných norem

Homosexuálové se v některých situacích mohou podřizovat heteronormativě, ale také mohou heteronormativitu aktivně narušovat. Zatímco někteří dotazovaní homosexuálové se snaží svoji sexuální

orientaci skrývat, aby se tak vyhnuli diskriminaci či stigmatizaci, někteří homosexuálové zastávají názor, že by homosexuální orientace měla být více viditelná, což by mohlo přispět k normalizaci této sexuální orientace. Tento názor sdílí pan Jardaⁿ a Petrⁿ, kteří odmítli možnost anonymizace rozhovorů. Jardaⁿ i Petrⁿ uvítali příležitost upozornit na specifické situace, se kterými se homosexuálové setkávají. Oba se shodují na tom, že homosexualita je dnešní společností pojímána jako druhotná sexuální orientace. Za stávající situaci podle nich nemůže jen většinová společnost, ale také samotní homosexuálové, kteří se na veřejnosti odmítají ukazovat a prezentovat svoji odlišnou sexuální orientaci. Pojímání homosexuality jako druhotné je upevňováno samotnými homosexuály, kteří mají obavu z prezentování své homosexuální identity [Bourdieu 2000: 35-36]. S důležitostí prezentace homosexuality ve veřejném prostoru souhlasí Pitoňák [2013], podle kterého k zrovnoprávnění homosexuálů dojde poté, co bude homosexuální identita akceptována. K této akceptaci může dojít jedině tehdy, pokud budou homosexuálové více vidět.

I když se Jardaⁿ s Petremⁿ setkávají se situacemi, které jim nejsou zrovna příjemné, přesto si stojí za tím, že by se homosexuálové měli chovat ve veřejném prostoru stejně jako heterosexuálové, tedy veřejně prezentovat svoji sexuální identitu. Neměli by se bát držet za ruce, políbit svého partnera a podobně. Petrⁿ k tomu dodává:

Každopádně většina lidí to za normální nepovažuje, tak se vohlídne, podívaj se, ukážou si. Mně to nevadí. Ale tenhle ten projev mi vůbec nevadí. Jako podívaj se, je to pro ně něco novýho a myslím, že je to jedině dobře. Že to aspoň ty lidi nějak vnímaj, nějakým způsobem. Že to prostě chce, aby ten projev mezi náma jako homosexuálama, jako tou naší menšinou byl, aby lidi věděli, že to existuje. Ať si na to ukazujou. Já klidně budu takovej ten, na kterýho si poprvé ukážou a pak uvidí někoho jinýho a řeknou si, jo to už sem někde viděl a pohoda, jdou dál. Klidně budu ten první, na kterýho si ukážou.

Petrⁿ se sice setkává se zvědavými pohledy ostatních, ale nebere to jako něco negativního. Chápe to jako čistou zvědavost, která je dána tím, že lidé nejsou zvyklí na líbající se stejnopohlavní páry. Pro Petraⁿ, stejně jako pro Jarduⁿ, je možnost veřejně se přiznat ke svému partnerovi a chovat se k němu tak, jak chce, jedním z kritérií, podle kterého si vybírá partnera. Pokud se setká s někým, pro koho je nemyslitelné, aby ho například na ulici políbil, vztah pro něj přestane mít cenu. Během rozhovoru se Jardaⁿ dostal ke sporu se svým partnerem, pro kterého byl problém se nechat políbit na veřejnosti:

A dotknul sem se ho, tak von co děláš, sou tu lidi. A já no a co jako. A já mu říkám, támhle se taky líbaj, támhle se taky líbaj, támhle se taky loučí v autě. A von no ale na všechny, co si ukázal, tak to je holka a kluk. A já no a co jako, to mě má proboha zajímat? Mě je to u prdele ne. No a jednou sem ho fakt donutil, že sem ho políbil před Plazou a prostě všichni čuměli. (...) Jako oukej, asi není tak častí vidět se líbat na ulici kluka s klukem, ale to je jenom kvůli nim, prostě voni na náš vztah divně koukají, protože všichni se bojí, bojí se, jak je přijmou lidi, a proto se to nedělá a proto je to zvláštní pro všechny. (...) Já si prostě najdu někoho, kdo se nebude skrývat.

Z úryvku rozhovoru je dobře vidět, že ti, kteří se rozhodli veřejně projevovat svoji sexuální orientaci, se setkávají s překvapenými reakcemi ve veřejném prostoru a často se stávají středem pozornosti. Petrⁿ a Jardaⁿ nejsou jediní respondenti, kteří se rozhodli aktivně narušovat společenské normy a ukázat, že homosexuálové do veřejného prostoru patří. Také ostatní homosexuálové se ve veřejném prostoru projevují. Ve většině případů se můžeme setkat s tzv. částečným narušováním heteronormativity, kdy se respondenti podle situace rozhodují, v jakých chvílích budou prezentovat svoji homosexuální identitu, a kdy ji raději zatají. Částečné narušování heteronormativity je spojeno s pravidly, které detailněji popisují v kapitole 4.1.2.

4.1.1.3 Projevy na veřejnosti a coming out

Během rozhovorů se ukázalo, že to, jakým způsobem respondenti projevují svoji sexuální identitu na veřejnosti, je do jisté míry závislé na tom, jak probíhal jejich coming out. Dotazované homosexuální ženy i muži se shodli na tom, že odvaha přiznat okolí, že jsou homosexuální a určitým způsobem homosexualitu projevovat, je úzce spjatá s tím, jakým způsobem prožívali coming out a jak tuto informaci přijalo jejich okolí. Například paní Martina svůj coming out popisuje jako velmi přirozenou záležitost. Její rodiče na sdělení, že je lesba, nereagovali negativně, ani nebyli překvapení. O dceřině sexuální orientaci věděli, jen čekali, až jim to sama řekne. Stejně tak okolí paní Martiny reagovalo přiměřeně. Martině nevadí pohledy ostatních lidí a ani to, že ji veřejnost automaticky definuje pomocí jejího vzhledu jako lesbu. Podle jejího názoru by člověk měl být se svojí orientací smířen a být rád, že je takový, jaký je. Její vyrovnání se s homosexualitou a dobré přijetí rodiny a přátel se odráží na jejím chování na veřejnosti, kdy se se svojí přítelkyní chovají, jak ony samy chtějí a nepodřizují se očekávané heteronormativě. I ona se setkává s překvapenými pohledy ostatních lidí a k tomuto tématu dodává:

Musíš bejt ráda za to, že si lesba. Jako proč bych se stresovala tím, že na mě někdo kouká, když se na něj můžu podívat a říct si, že sem měla víc holek než von, že sem na tom stejně líp, i když sem lesba a von heterák.

Petrⁿ a Jardaⁿ, kteří se na veřejnosti intimně projevují a svoji orientaci netají, neměli problém s coming outem a tím, jakým způsobem ho přijali jejich rodiče a přátelé. Oba se shodují na tom, že jejich přiznání se bylo překvapivě klidné. Jardaⁿ nejdříve svoji sexuální orientaci před rodinou tajil, ale poté se rozhodl, že nemůže lhát. Svůj coming out popisuje následovně:

Tak sem říkal no já, já ti prostě nemůžu lhát. S tím že sem jí řek, víš jak chodim s tou Petrou, tak to není tak úplně holka. A vona jak jako není úplně holka? A dělala podle mě úplně blbou. A já jako bože,

chodim s klukem. A vona seděla a hm. Hm bylo jediný, co řekla. A já sedim a říkam tak něco řekni ty vole nebo se poseru z toho. Právě ti tvůj prvorozenej syn řek, že je buzerant a ty nic neděláš. Tak mě aspoň nafackuj, ať to vypadá jako ve filmu, ne. A vona jako pořád seděla a jako dobrý. No a já jako jak dobrý? A vona no v pohodě. Takže sem byl víc ve stresu než vona. Takže jako já více méně jako coming out neznam. Jako nevim, jestli se dá počítat jako coming out to, že v běžnym rozhovoru řeknu mamce, že sem gay a vona řekne, jo, tak deme jíst dál.

Jardaⁿ se obával reakcí rodiny a okolí. Bezproblémové přijetí ho zaskočilo víc, než kdyby na něj rodiče byli našťvaní. Stejně to vidí i Petrⁿ, který se stresoval tím, jak rodiče budou reagovat. Petroviⁿ rodiče reagovali stejným způsobem jako Jardoviⁿ. Homosexuální orientaci obou mužů vzali jako přirozenou a nesnažili se jí jakýmkoliv způsobem skrývat před okolím. Pozitivní zkušenost z coming outu se ukazuje jako jeden z aspektů, který ovlivňuje to, jakým způsobem se homosexuálové budou projevovat na veřejnosti.

Respondenti, kteří se rozhodli svoji sexuální orientaci tajit před okolím, se nejvíce přizpůsobují společenským normám a uchylují se k určitým taktikám, pomocí kterých eliminují možnost prozrazení jejich sexuální orientace. Dobře patrné je to u pana Jiřího a u Terezy. Oproti tomu David se se svojí sexuální orientaci netají. Davidovi rodiče ví, že je gay, ale přesto podle Davida jeho sexuální orientaci ještě úplně nepřijali. Specifickou reakci své matky David popisuje následovně:

Řek sem jí, že sem asi bisexuál no a vona mi říká no a co, já když sem byla mladší, tak sem to taky zkoušela s hokama. Tak to jako brala v pohodě, ale postupem času, když sem začal bejt s Lukášem a vona zjistila, že jako budu jenom s klukem asi, tak prostě se jí to moc jako, nevim, vona jako říká v pohodě, mně to nevadí, ale není to v pohodě. (...) Jako vůbec, máma nechce, aby to někdo vokolo věděl. Ani jako v práci nechce, ani prostě. Nikdo prostě. Vona jako prostě nechce, aby to třeba věděli lidi z baráku. Nebo takhle. Ale

i když to prostě ví, to se k nim prostě donese takováhle věc. Ale vona prostě furt jako že ne. Prostě neřeknu to nikomu.

David se rozhodl, že bude akceptovat přání své matky a vytvořil si tak určitá pravidla, která ovlivňují jeho projevy intimity. Také další dotazovaní respondenti přiznávají, že otevřené projevování jejich intimity je ovlivněné určitými specifickými pravidly, které se vztahují k místu, času a významným druhým a pravidla jsou detailněji popsána v další kapitole.

4.1.2 Pravidla ovlivňující projevy intimity na veřejnosti

Homosexuální orientace a veřejné projevování této orientace může být spojeno s diskriminací, stigmatizací a homofobií. Pro homosexuály v některých případech může být výhodné, pokud svoji sexuální orientaci zatají a přikloní se k vytvoření si heterosexuální identity [Goffman 2003, Hubbard 2001: 56]. K vytvoření si heterosexuální identity dochází pomocí určitého specifického jednání. Jedinec za účelem vyhnouti se stigmatizující situaci může vědomě vytvářet falešnou představu o jeho osobě, pomocí které minimalizuje nebo úplně skryje své stigma [Torres 2007]. Vytváření si heterosexuální orientace se objevuje jak u jednotlivců, tak v párech, kdy si dotazovaní respondenti s jejich partnery nebo partnerkami vytvářejí pravidla ovlivňující intimní projevy na veřejnosti.

V rámci rozhovorů jsem identifikovala tři druhy pravidel, kdy se jedná o pravidla vztahující se k času, místu a pravidla související s významnými druhými. Stejná pravidla charakterizuje také Valentine [1993], která se soustředí na chování homosexuálních žen. Podle ní se lesbické páry chovají odlišně v závislosti na tom, kde se nacházejí. Dalším důležitým aspektem je čas, kdy se lesby jinak chovají například v odpoledních hodinách, tedy v čase, kdy je ve veřejném prostoru nejvíce lidí. Jiné chování můžeme zaznamenat v ranních hodinách, ve kterých se ve veřejné sféře vyskytuje minimum lidí.

V rozhovorech se ukázalo, že si respondenti se svými partnery a partnerkami vytvářejí určitá pravidla, která minimalizují riziko, že páry

budou definovány jako sexuální páry. Každý pár si stanovuje specifická pravidla, která upravují projevy intimity na veřejnosti a jsou ovlivněna oběma partnery. Dotazovaní respondenti brali stanovená pravidla jako samozřejmá. Nikdo z respondentů neuváděl, že by si pravidla s partnerem či partnerkou předem stanovil nebo je během vztahu projednával. Spíše se jedná o pravidla, která vznikají spontánně při určitých situacích. Například paní Michaela si se svou partnerkou pravidla jednoznačně nestanovila. Při otázce týkající se chování na veřejnosti dodává:

Jenomže víš co, to sou zase pravidla, který si dáte, že jo. Řekneš si, já nevím, prosím tě, nebudeme se líbat na veřejnosti nebo tuto jo. Pusa dobrý, ale nebudem se tam líbat, abychom neupoutaly na sebe pozornost.

PK: Takže si takovýhle pravidla stanovujete?

Asi jo. Nebo jako víš co. Ono to podle mě vyplyne z toho, že prostě to okolí reaguje, jak reaguje prostě. To máš tak daný jako.

PK: Takže to není, jako že si s někým sedneš a ona ti řekne mě vadí tuto, tobě vadí tuto, ale jde o to okolí?

Né, to prostě tak abychom jako nějak nerozptylovaly ostatní nebo já nevím jak to říct, prostě. Spíš se to pozná, až když někým třeba jdete, nebo když si na ulici a ona tě pustí za ruku, protože se před někým nechce držet a tak.(...) Jo, tak to vyplyne. Já nevím jak to vysvětlit. To je automatický prostě. Prostě lidi prostě sou hnusný a tak jako nemůžeš před nima dělat všechno jako chlap s ženskou, že jo.

Z rozhovoru s Michaelou je dobře patrné, že pravidla chování a projevování se na veřejnosti nevznikají tak, že by si homosexuálové řekli, co jim vadí a poté se podle toho snažili chovat. Pravidla se tvoří až v samotné sociální praxi a v interakci s ostatními, kdy má každý z partnerů možnost projevit své hranice související s chováním na veřejnosti a ukázat, co mu na veřejnosti vadí a jakým způsobem je možné se intimně projevovat. Dotazovaní homosexuálové dokážou

charakterizovat strategie, které využívají jako prostředek pro zatajení homosexuální identity, ale určit, jakým způsobem jsou pravidla tvořena, je problematické. Pravidla, která regulují chování párů, nejsou nahlížena negativně a respondenti o nich nevypovídají jako o pravidlech, které by je omezovaly. Spíše je definují jako přirozená a samozřejmá.

4.1.2.1 Pravidla vztahující se k významným druhým

Pravidla vztahující se k významným druhým jsou pravidla, která se ukázala jako nejsilněji ovlivňující intimní projevy na veřejnosti. Mezi významné druhé řadíme osoby, které se objevují při primární socializaci a od kterých si automaticky osvojujeme postoje a normy. Významní druzí a méně významní druzí fungují jako prostředek stvrzování sociální reality a identity každého z nás. Naše identita je stvrzována ostatními lidmi, mezi které ve většině případů patří naše rodina, přátelé, ale také například spolupracovníci [Berger, Luckmann 1999: 130, 144-150].

Významní druzí jsou definováni jako hlavní důvod pro vytváření heterosexuální identity u párů. Významní druzí se u každého respondenta liší. V některých případech se jedná o lidi z práce, jindy o lidi ze školy nebo o vzdálené přátele, u kterých si dotazovaní homosexuálové myslí, že není nutné, aby o jejich orientaci a vztahu věděli. Obecně můžeme významné druhé charakterizovat jako osoby, před kterými je respondentům nepříjemné se intimně projevovat a prezentovat svoji homosexuální orientaci.

Každý dotazovaný pár si stanovuje specifická pravidla, která ovlivňují jeho chování. Stejně tak se ukázalo, že projevy intimity jsou v každém páru ovlivněné jinými významnými druhými. Paní Petra projevy intimity omezuje kvůli určitým lidem, kdy se ukázalo, že se jedná o lidi z práce a ze školy:

Víš co, jako fakt nepůjdu třeba proti lidem z mé práce a nezačnu se se slečnou líbat. Což bych teda asi nedělala ani s klukem, ale prostě,

má to své meze. A pak taky, když prostě potkam někoho, kdo o tom neví a nemam chuť mu to zrovna říkat, tak se chováme jako že nic. Prostě se pouštíme a jdeme dál (...) Nebo prostě sou to takový ty lidi, který to jako nemusí moc vědět. Nebo třeba co se týče tý práce a taky školy. Nevim, prostě před spolužákama mi to taky vadí. Prostě v práci je to trochu problematický, i když teoreticky o nic nejde. Ale zase člověk má strach, že se k tobě začnou lidi chovat jinak nebo tak.

Petra svoji orientaci netají a je si vědoma toho, že o její homosexualitě i přítelkyni ví jak ve škole, tak v práci. Přesto jí přijde jako nevhodné se před těmito lidmi s přítelkyní držet za ruku. Stejně to vidí i Monika, která odmítá jakékoliv projevy intimity před lidmi z práce a rodinou. Většina dotazovaných respondentů se shoduje na tom, že mezi významné druhé, kteří ovlivňují jejich projevy intimity na veřejnosti, patří lidé, které jsou jim určitým způsobem blízcí a které znají. Zajímavé je, že významní druzí ovlivňují intimní projevy respondentů, i když o jejich homosexuální orientaci ví. Respondenti intimní projevy před významnými druhými definují jako nevhodné a zmiňují se o obavě z možné změny chování, pokud by se před významnými druhými intimně projevovali. Homosexualita jako by neexistovala, pokud není veřejně prezentována a nedochází tak k nabourávání heteronormativních předpokladů [Butler 1990].

David se svým partnerem projevy intimity přizpůsobuje odlišným pravidlům. Pro Davida je přípustné se s partnerem držet za ruce před lidmi, které zná. Oproti tomu před cizími lidmi se automaticky pouští. Odmítání projevů intimity je u Davida ovlivněné věkem cizích lidí, kdy před staršími lidmi odmítá jakýkoliv projev náklonnosti ke svému partnerovi. Stejně jako Petra a Monika, i David si se svým partnerem vytváří heterosexuální identitu před lidmi z práce. U lidí z práce je pro Davida důležitý věk a dodává, že: „V práci je to takový ošemetný, jak tam dělám s těma staršíma ženskýma.“ Pro Davida je důležitý věk lidí a podle tohoto kritéria se také rozhoduje, jestli se bude nebo nebude ke svému

partnerovi hlásit. Předpokládá, že mladší lidé jsou více tolerantní k projevům homosexuality. Tento předpoklad podporují také výzkumy, které ukazují, že mladší lidé jsou opravdu tolerantnější k homosexualitě než lidé starší. Výjimkou jsou lidé pod dvacet let, kteří se ukazují jako netolerantní [Pechová, nedatováno].

O vlivu významných druhých pojednává také Valentine [1993], která ukazuje na propojení významných druhých s místem, a časem. Propojenost významných druhých se potvrdila i v mém výzkumu, kdy se od významných druhých odvíjejí další pravidla, jako pravidla vztahující se k času a místu. Vliv významných druhých se liší podle místa, ve kterém se dotazovaní homosexuálové nacházejí. U dotazovaných žen a mužů se objevovalo určité rozčlenění míst, kde si projevy intimity určuje jeden z partnerů. V lokalitách, kde byla nejvyšší pravděpodobnost, že by jeden z partnerů mohl potkat někoho, koho zná, si automaticky tento partner stanovoval možné projevy intimity. Rozdělení míst, ve kterých má hlavní slovo partner, který v dané lokalitě bydlí, je spojeno s významnými druhými. Vychází z předpokladu, že v místě bydliště daný jedinec nejlépe ví, před kým je možné se intimně projevovat a před kým je to nevhodné.

4.1.2.2 Pravidla vztahující se k času

Intimní projevy na veřejnosti jsou ovlivněné také časem. I když se dotazovaní homosexuálové veřejně hlásili ke své orientaci, přesto docházelo k rozčlenění časů, kdy některý čas je definován jako více přátelský k projevům intimity na veřejnosti. Pravidla vztahující se k času jsou úzce spjatá s pravidly, která se vztahují k prostoru. Většinou se jedná o kombinaci času a prostoru, kdy určité prostory v určitém čase jsou definovány jako rizikové pro intimní projevy.

Paní Michaela přiznává, že čas je jeden z aspektů, který ovlivňuje její chování. Jako rizikové vidí projevy intimity ve večerních a nočních hodinách, protože je většina mladých lidí v centru města. Projevy intimity

v tuto dobu pro ni představují riziko, protože předpokládá, že opilí lidé reagují agresivněji na homosexualitu, než lidé střízliví. K zamlčení své partnerky a jejich sexuální orientace se uchyluje ze strachu z možné diskriminace a fyzického napadení.

Projevování intimního chování ve veřejném prostoru není ovlivněno jen obavami z diskriminace, ale také obavou, že homosexuální pár bude spatřen významným druhým. Paní Tereze se jinak chová v odpoledních hodinách, jinak ve večerních. K rozdílnosti svého chování dodává:

Ale jako když máš tři hodiny odpoledne, jdeš po náměstí a držíš se s ní za ruku, to bych v tutu chvíli nedala. Jako to už sem překonala to, že sme se po prvním rande líbali u pomníku, prostě ve 4 odpoledne, a to mi prostě dávalo hodně zabrat.(....) Třeba jako když je večer nebo takhle, tak jako mě nevadilo se držet za ruce.

Terezy chování není ovlivněné strachem z případné diskriminace, spíše se obává prozrazení její sexuální orientace, a toho, že má partnerku. Odpolední hodiny jsou pro ni nejvíce rizikové, jelikož předpokládá, že by mohla potkat někoho známého. Oproti tomu večerní hodiny jsou definovány jako vhodnější pro projevy intimity, protože méně upoutává pozornost okolí. Terezy obava z prozrazení její sexuální orientace ovlivňuje chování celého páru, a tak jsou projevy intimity na veřejnosti možné jen v určitém čase. Rozdělení času na rizikový a méně rizikový je spjaté s významnými druhými. Tereza předpokládá, že v určitých hodinách je větší pravděpodobnost, že ji někdo spatří. Ke stejným závěrům dospívá i Valentine [1993]. Homosexuálové se intimně projevují na určitém místě a v určitém čase. Jako přátelský čas pro projevy intimity jsou definovány noční hodiny; respondenti nepředpokládají, že by je mohl potkat někdo známý. Změna chování ve večerních hodinách se ukázala také při pozorování. Během cesty do GL klubu byli respondenti mnohem více ostražití v projevech intimity, nedrželi se za ruce, ani si nedávali pusy. Oproti tomu při cestě v klubu bylo držení za ruce velmi časté, stejně jako polibky.

Čas je definován jako důležitá proměnná, která ovlivňuje projevy intimity u homosexuálů. Noční hodina a s nimi spojená tma přinášejí homosexuálům větší pocit anonymity. Pitoňák [2013] ukazuje, že respondenti jako méně heteronormativní označovali právě prostor pěší zóny v noci, na rozdíl od pěší zóny ve dne. Místa, která jsou ve dne viděna jako heteronormativní, mohou být v noci definována spíše neutrálně a přinášet tak větší volnost v projevech intimity u homosexuálního páru.

4.1.2.3 Pravidla vztahující se k prostoru

Pravidla, která ovlivňují projevy intimity na veřejnosti u homosexuálů, jsou ovlivňována také prostorem. Některý prostor můžeme definovat jako více přátelský k projevům homosexuální orientace. Takovým prostorem jsou například GL bary a prostory související s homosexuální orientací³. Jak ukazuje Pitoňák [2013] některé prostory přinášejí větší pocit bezpečí a je pravděpodobnější, že v nich bude docházet k projevům homosexuality. Jako „homonormativní“ jsou homosexuály označovány GL bary a gay/ lesbické obchody. Oproti tomu některé prostory jsou homosexuály nahlíženy jako velmi heteronormativní.

Mezi dotazovanými homosexuály existuje určitá variabilita ve vnímání GL barů. Zatímco gayové GL bary hodnotili velmi pozitivně, lesby k těmto podnikům zaujímaly spíše negativní postoj, který souvisel s nepřítulivým prostředím a s maskulinními lesbami, které tyto bary navštěvují. Přesto se všichni respondenti shodovali v tom, že jim GL bary přinášejí větší volnost v konstruování homosexuální identity a v projevech intimity. Vnímání GL barů se podrobněji věnuji v následující kapitole.

---

³ Prostory, které souvisí s Prague Pride. Příkladem mohou být místa, na kterých jsou pořádány workshopy v rámci tohoto festivalu.

Dalším prostorem, který dotazovaní respondenti vnímali jako přátelský k projevům homosexuální identity je Prague Pride. Respondenti potvrzují, že průvod s sebou přináší větší volnost v intimitě, což se například ukazuje u Lukáše a Veroniky:

I kdyby tam bylo třeba jenom 20 gayů, skupinka, nebo gayů a lesbiček, tak to bude něco jiného, protože tam bude ta parta jakoby. A prostě se s tím počítá. (Lukáš)

Když jako jdeme jako průvod, tak je to jiný. Člověk se cítí tak svobodněji, uvolněněji. (Veronika)

Vnímání prostoru se proměňuje v závislosti na tom, zda jsou homosexuálové v daném prostoru menšinou nebo většinou. Na Prague Pride jsou projevy intimity a konstruování homosexuální orientaci brány jako součást tohoto průvodu. Prague Pride mění nahlížení na daný prostor, kdy se respondenti cítí více bezpečně, jelikož jsou v daném místě většinou a předpokládá se, že je průvod homosexuální. V průvodu tak dochází k určité normalizaci homosexuality, stejně jako je tomu v GL barech.

Rozlišení prostoru se ukázalo jako důležité také v kontextu významných druhých. Místo bydliště bylo respondenty označeno jako více problematické, co se týče projevů intimity.

Ale třeba na Borech si mě může chytit von a já jeho ne.

PK: Proč, prosim tě?

No prostě, to je jeho území, von si tam rozhoduje. A zase tady na Skvrňanech si mě nesmí chytit von a já jeho můžu, když chci. My to takhle máme, to je fakt. Prostě ví, před kým může, prostě.

Lukáš se svým partnerem má rozděleny lokality, ve kterých projevy intimity na veřejnosti určuje jeden z nich. Jedná se o místa, ve kterých daný z partnerů bydlí. Obavy související s projevováním intimity v místě bydliště jsou spojené s významnými druhými, kdy každý z partnerů si

může rozhodnout, před kým je možné projevovat svoji homosexuální identitu a před kým to má být skryto. Také paní Tereza využívá strategie související s místem. V centru města, kde je její bydliště, si dává největší pozor na projevy intimity se svojí partnerkou. Jelikož Tereza svoji sexuální orientaci nepřiznala okolí, projevy intimity v místě bydliště jsou pro ni problematické a cítí se uvolněněji v jiném městě.

Jako třeba Štěpána je z Prahy, takže když přijedu do Prahy, tak nemam problém s ní cokoliv dělat, víš jak. Jako tam mi nevadí se vodit za ruce a tak. Jako mam v Praze pár známých, ale Praha je velká. Takže jako toho se nebojim.

Místo bydliště, nebo celkově město, ve kterém člověk žije, je respondenty definováno jako více problematické, co se týče projevů intimity. Vychází to z předpokladu respondentů, že v místě bydliště mohou nejpravděpodobněji potkat někoho, kdo je zná. Zajímavé je, že se dotazovaní homosexuálové odmítají intimně projevovat (například držet za ruce) i před lidmi, kteří o jejich homosexuální orientaci ví. Tereza k obavám z intimního projevu dodává, že sice o její sexuální orientaci lidé vědí, ale přesto jim nemusí dávat důkaz, že to tak opravdu je. Homosexualita jakoby neexistovala, pokud není veřejně projevována, tedy pokud nedochází k veřejnému nabourávání heterosexuální normy. U sexuality, stejně jako u genderu, je důležitý performativní charakter. Sexualita je vytvářena skrz opakování promluv a projevů [Butler 1990].

V rozhovorech se ukázalo, že jsou odlišně vnímány uzavřené a otevřené prostory v kontextu možného intimního projevu.

Třeba v parku, to jo. To je v pohodě. Jako když jde někdo starší, nebo když někdo de, tak se prostě pustíme no.

PK: Takže se jako držíte tam, kde je míň lidí?

Hm. Nebo třeba v kině. Jak když je tam taková uzavřená komunita, uzavřenější komunita lidí, kdy prostě s nima jsi třeba tři čtvrtě hodiny,

tak se prostě chytíme. Třeba v tom kině. Nebo prostě v restauraci, nebo takhle. (David)

Otevřené prostory, kde je menší množství lidí, David vnímá jako prostory přátelštější k projevům intimity. Přesto sleduje, kdo se na těchto prostorách pohybuje a podle toho vytváří své chování. Jako důležité se tedy ukazují významní druzí, kteří mohou být v parku přítomni, nebo starší lidé, před kterými se David odmítá intimně projevat. Pozitivnější vnímání otevřených prostorů, jako jsou parky nebo například les, se ukázalo i ve výzkumu Pitoňáka [2013]. Davidem jsou pozitivně vnímány také uzavřené prostory, kde je s danými lidmi delší doba. Přesto i v uzavřených prostorách pro něj platí, že jsou lidé, před kterými si s partnerem vytváří heterosexuální identitu.

4.1.3 Vnímání prostoru GL klubů

Vymezení soukromé a veřejné sféry v předchozí části práce ukazuje na odlišné pojmání těchto sfér a také na odlišné chování, které je v těchto sférách akceptovatelné. Zatímco v soukromé sféře nejsou projevy intimity nahlíženy nijak problematicky, ve veřejném prostoru můžou problematicky působit [Arendt 2007: 102]. Veřejná sféra se na rozdíl od soukromé sféry podřizuje veřejnému právu. Soukromá sféra má svá vlastní pravidla, která jsou upravována lidmi, kteří se v této sféře nacházejí [Siebel, Wehrheim 2003].

Podle této definice soukromého a veřejného prostoru řadíme bary a hospody do veřejné sféry. Stejně tak GL bary jsou součástí veřejného prostoru, jelikož se jedná o podniky, do kterých má přístup každý a neliší se svou strukturou od jiných podniků. Nejčastěji jsou tyto bary navštěvovány primárně homosexuály, nebo heterosexuály kdy se v převážné většině jedná o přátele homosexuálů. Odlišnost GL barů je spojena s očekávaným chováním. Zatímco veřejný prostor je heteronormativní, v těchto barech je očekáváno, že návštěvníci jsou homosexuální a tak je i homosexuální chování normalizováno [Pitoňák

2013]. GL bary chápu jako specifický druh veřejného prostoru, který nepodléhá všem pravidlům, které jsou s veřejnou sférou spjatá.

V této kapitole se snažím objasnit, jakým způsobem dotazovaní homosexuálové vnímají GL kluby. Vnímání GL barů se u homosexuálů liší, kdy gayové tyto bary vnímají odlišně než lesby. Přesto se shodují v tom, že prostor GL barů neberou jako veřejný prostor, tedy jako prostor, který je podřízen obecně daným pravidlům. Nejedná se o prostor, ve kterém je očekávaná heterosexuality, což není nijak překvapivé. Větší volnost v chování a pocit bezpečí je způsobem tím, že jsou v těchto barech homosexuálové většinou a jiné normy chování očekávají nejen homosexuálové, ale také heterosexuálové [Pitoňák 2013].

4.1.3.1 Vnímání GL klubů gayi

Jak jsem již zmínila, vnímání GL barů gay se částečně liší od vnímání těchto barů lesbami. Nejdříve se podíváme na to, jak je nahlížejí dotazovaní gayové. Prostor GL barů je gay vnímán jako rodinný prostor, který přináší bezpečí. Pojetí GL barů je dobře patrné z rozhovoru s panem Jardouⁿ:

Sem tam začal chodit v těch sedmnácti a už tam chodím pomálu čtyři roky prostě a už jako Míša je pro mě taková druhá rodina. Čtyři roky už něco sou, už si mě tam pamatují. Prostě se tam cejtím dobře, už vím kam chodím.

PK: Jak jako myslíš druhá rodina?

Prostě Míša klub je pro mne prostředí takovýho druhýho domova, cítím se tam pohodlně, svůj, bez problémů, vyrovnaně, působí to na mne prostě domácíkym prostředím.

Vnímání GL klubu jako prostředí domova je spjaté především s lidmi, které pan Jardaⁿ zná a oni znají jeho, jelikož tento klub navštěvuje často. V GL barech se nachází uzavřená skupina lidí a homosexuálové

zde mohou projevovat svoji sexuální identitu V těchto barech dochází k nahrazení heteronormativity odlišnou sexuální normou, tedy homosexuální. Homosexuálové cíleně, nebo spontánně mohou vystupovat ze svých „skříní“ (closet) a projevovat svoji intimitu [Pitoňák 2013: 38]. Pokud soukromou sféru chápeme jako sféru, ve které je přítomné menší množství lidí, člověk v ní není podroben veřejné kontrole a může se v ní chovat svobodně a přirozeně, pak GL kluby jsou homosexuály vnímány jako soukromá sféra [Arendt 2007: 93, Kumar, Markarova 2008: 330].

Označení GL klubu za „takovou druhou rodinu“ jasně prezentuje pojetí klubu spíše jako soukromé sféry, než jako sféry veřejné a také to odkazuje k určitým očekáváním, která jsou spjatá s rodinným prostředím a lidmi, které za rodinu považujeme. Jako rodinné prostředí vnímáme takové prostředí, ve kterém dochází k interakci a společným aktivitám, tyto aktivity a interakce jsou vnímány jako určité porozumění nebo projev vřelosti. Další znakem rodiny je hodnotová a názorová orientace, kterou mají členové rodiny podobnou. Současně je rodina spojená s podporou, pomocí a pochopením [Sýkorová 1996]. Pozoruhodné je, že na základě společné sexuální orientace vznikají tak pevné vztahy, které Jardaⁿ označuje za vztahy rodinné. V GL komunitě, která se schází v klubech, dochází k redefinici rodiny a toho, kdo je za rodinu považován. Vnímání rodiny a rodinných vztahů u dotazovaných respondentů není nutně spojeno s biologickým příbuzenstvím, ale koncept rodiny je transformován a do rodiny jsou zahrnuti i přátelé [Schneider 1993].

Stejně jako pan Jardaⁿ vnímá GL kluby i pan Jirka, který se v prostorách těchto barů cítí „jako mezi svejma“. Pro Jirku je důležitá možnost se v těchto klubech intimně projevovat, protože to podle něj do klubů patří a zároveň je pro něj také důležité, že tam nejsou cizí, heterosexuální lidé. Sám pan Jirka o GL klubech říká:

Cítím se tam jako mezi svejma, tam když se někdo drží za ruku nebo se tam líbají, tak vám to přijde normální, kdežto kdybyste to viděla, když sem to viděl v tý Olympii, jak se tam dva kluci drží za ruce, tak

mi to tam nesedlo. A říkal sem si, to je zvláštní, to je divný. Ale v prostředí klubu Míša je to naprosto normální, spíš kdyby to tam nebylo, tak je to divný.

GL kluby jsou dotazovanými homosexuály vnímány jako prostor, který je vyhraněn především homosexuální komunitě, a proto je nahlížen jako více otevřený projevům intimity. Zajímavé je, že pan Jiří vnímá hranice mezi prostorem, ve kterém je možné prezentovat homosexualitu a mezi prostorem, do kterého se to podle něj nehodí. Pan Jiří přijal principy a pravidla, která jsou nám předávána v rámci heteronormativity a tato pravidla svým chováním podporuje. Jiří nahlíží a chápe prostor a vhodnost chování podle poznání, které je mu dostupné a jsou mu vtěleny principy chování pramenící z heteronormativity. On sám svým chováním podporuje daná pravidla [Bourdieu 2000: 33-41].

Vtělené formy chování a nahlížení tohoto chování jako přirozeného je patrné také u Davida. David v rozhovoru popisuje, jakým způsobem se chová v GL klubech a v ostatních hospodách. Pokud jde David s heterosexuálními přáteli do nějakého podniku, automaticky se chová „jako heterák.“ Chování „jako heterák“ u něj znamená to, že si nevšímá ostatních mužů, nesnaží se je svést, ani se intimně neprojevuje se svým přítelem. Naopak v GL klubu „si chytanu toho Lukáše nebo prostě vyjedu po klukovi“. David se jinak chová v GL klubu, jinak v prostorách, kde není homosexualita normalizována. Zajímavé je, že přecházení mezi heterosexuální a homosexuální formou sebe-prezentace neoznačuje jako omezující. Odlišné chování nahlíží jako „přirozené a normální.“ David automaticky přizpůsobuje svoji prezentaci sexuality prostředí, ve kterém se nachází. GL klub je prostředí, ve kterém se prezentuje jako homosexuál, oproti tomu v ostatních podnicích se prezentuje jako heterosexuál. O přecházení mezi různými formami sebe-prezentace se zmiňuje také Valentine [1993], která popisuje konstruování sexuality u leseb. Prezentace sexuality homosexuálních žen je závislá na prostoru a času, kdy lesby při vytváření své identity přecházejí od homosexuální, přes asexuální až k heterosexuální identitě.

GL kluby představují určité útočiště, ve kterém mohou homosexuálové prezentovat svoji sexuální identitu, a to i ti, kteří veřejně svoji orientaci tají, jako v případě pana Jiřího:

No tak dobře, ale do Míši chodí pouze dejme tomu okruh lidí, gayové nebo lesby, nebo jejich kamarádí, tak ty to samozřejmě o mě ví, ale jak říkam, mě nejde o to, aby to nevěděla minorita, gayové, lesbičky aby nevěděli, že člověk patří mezi ně. Ale co se týče okolí, jako heterosexuálního, tak to to (svoji orientaci- pozn. autorky.) tam neřeším.

Pan Jiří se veřejně nepřiznal ke své orientaci, ale prostor GL klubů vítá jako prostor, kde se může chovat přirozeně a kde se nachází mezi stejně stigmatizovanou skupinou. Nevadí mu, že o jeho orientaci ví ostatní, a to jak gayové, tak heterosexuálové. Je zajímavé, že heterosexuálové, kteří přijdou do GL klubu, nejsou vnímáni jako ti, kteří by mohli nějak prozradit homosexuály, kteří se veřejně nepřiznávají ke své sexuální orientaci. I když pan Jiří nechce, aby heterosexuální okolí vědělo o jeho orientaci, heterosexuálové navštěvující GL bar a přátelé ostatních gayů a leseb jsou automaticky vnímáni jako součást minority.

GL kluby jsou důležitým prostorem nejen pro ty, kteří svoji sexuální orientaci tají před většinou populací, ale také pro ty, kteří se ke své orientaci veřejně přiznávají. Pro pana Jarduⁿ a Petraⁿ jsou tyto kluby důležité také proto, že se v nich mohou bavit, jak sami chtějí.

Ale stejně bych nešel jinam, protože bych se nebavil, nebavil bych se tak jak chci. Já když jdu na parket, tak to sakra rozjedu. To lítají boky, zadek, prostě, to je tyč, to se prostě obmotávám kolem tyče. Jako celkově kvůli té atmosféře, ne jenom kvůli tomu, že sou tam mladý. (Jardaⁿ)

Když jako jdeme třeba s partou a de se tancovat, tak určitě pudu spíš do klubu, protože tam sou prostě gayové, je tam přátelštější atmosféra a můžeš tam po těch klukách koukat. Jako v tom klubu je to takový jinačí, jako jak sem říkal, tak ta atmosféra je tam taková

přátelštější než v tom heteráckym klubu. Prostě když jdu pařit, vopít se a tak, tak jdu určitě do Míši. (Petrⁿ)

Vnímání GL klubu jako určitého útočiště, rodiny nebo prostoru, který je přátelský, je zmiňováno především homosexuálními muži. Dotazovaní respondenti se vždy zmiňovali o klubu, který se nachází v jejich místě bydliště, což ukazuje na spjatost respondentů s určitým prostředím a lidmi, ke kterým mají osobní vztah a podporuje to vnímání GL klubu jako rodiny. V rozhovorech s gayi jsou GL kluby nahlíženy jako důležitý prostor pro uvědomování si, nebo pro potvrzení si své homosexuální orientace a je to prostor, který gayové navštěvují velmi často. Také je zmiňováno, že se jedná o přátelské prostředí, o prostředí, ve kterém může docházet k projevům intimity nebo navázání kontaktu s dalšími muži. Gayové často vidí důležitost GL barů jako prostoru, kde se mohou bavit bez zábran, jako například pan Jardaⁿ, který vidí výhodu GL barů nejen v tom, že tam chodí homosexuálové, ale také v tom, že může na parketu tancovat podle sebe a nikomu to nepřijde divné.

4.1.3.2 Vnímání GL klubů lesbami

Pojetí GL klubů gayi se liší od toho, jakým způsobem tento prostor vnímají participantky mého výzkumu. Dotazované lesby, oproti gayům, nevidí GL kluby jako podstatné místo, které by jim přineslo větší volnost v intimitě nebo obecně v chování. Také neuvádějí, že by se jednalo o prostor, který by vnímaly jako důležitý při uvědomování si své sexuální orientace nebo který by nějak častěji navštěvovaly. Pro lesby prostor GL klubů spíše představuje místo, které navštěvují jen příležitostně, nejčastěji pokud je v daném klubu nějaká speciální akce. Rozdíl v návštěvnosti GL klubů se také ukázal v rámci prostoru, kdy gayové se vždy zmiňovali pouze o klubu, který je v jejich místě bydliště. Lesby oproti tomu uváděly i kluby, které jsou mimo město, ve kterém bydlí, a to především kluby

pražské a s nimi spojené návštěvy tzv. freedom party⁴. Rozdíl v návštěvnosti GL klubů se ukázal také v pozorování:

GL klub vypadal příjemně a i lidi, kteří ho navštěvují, vypadali uvolněně a že se baví. Při příchodu v baru bylo jen několik mužů, kteří se bavili s barmankou. Během večera do baru přicházeli další lidé. Většinou se týkalo o skupinky mužů, kteří poté tančili na parketu a okolo tyče. (...) Okolo půlnoci začínaly přicházet také ženy, které se většinou v baru jen mihly a odcházely zase pryč. Ženy v baru bych definovala spíše jako „pánské“, stejně jako barmanku, která měla krátké nagelované vlasy a pánské volné oblečení.

Zatímco gayové hodnotili GL bary pozitivně, lesby je často vidí spíše negativně, kdy kritika se opírala jak o prostor barů, tak o ostatní ženy, které tyto bary navštěvují, jak je tomu například u Terezy, Markéty a Petry:

No jako když sme u Míši, tak vůči němu mam úplnou averzi, to je pajzl. Nevim jak to definovat. Tak mě to tam přijde naprosto asexuální. Jako když vidíš ty lesby, co mají piercing tady, vypadá to jako chlap, ale jako totálně. Nevim. I to chování, takový chlapský. Nebo nevim jak to říct. (Tereza)

Za prvý je Míša divnej podnik, je to hroznej pajzl, co si budeme povídat. (smích). No nevim, fakt je to pajzl. Ještě tam chtěj vstupný dvacet korun. To mě úplně rozsekává. A většinou když tam přijdu, tak je tam prostě jen pár lidí a ještě tam sedí takový ty, já nevim, patnácky, šestnácky a když tam vejdeš, tak tě sjedou takovým tím pohledem hmmm, čerstvý maso. Jo, takže i když tam s někým přijdeš, tak prostě, nevim. Teď se na tebe nalepí, začnou se vyptávat a prostě blá blá blá. (Markéta)

⁴ Akce s určitou tematikou, které jsou pořádány přibližně jednou za měsíc a jsou pořádané především pro lesby.

A třeba bych i někdy šla do Q, ale prostě se mi nechce potkávat ty lidi. A zase já si nějak nemyslím, že mě prostě musí moje orientace spojovat s těma lidma. (Petra)

Pro dotazované ženy prostor GL barů nepředstavuje místo, kam by pravidelně chodily nebo by ho označovaly za „rodinu“, jako tomu často bývá u homosexuálních mužů. Tereza i Markéta se shodovaly v tom, že jim vadí mimo toho, jak samotný GL klub vypadá také to, jaké ženy do klubu chodí. Negativně byly vnímány maskulinní lesby, které nedostatečně prezentují svoji ženskou stránku, chovají se a vypadají jako muži. Tyto lesby jsou dotazovanými ženami charakterizovány jako typické lesby. Stereotypní představa lesbické ženy je dobře popsána paní Michaelou, která jako typickou lesbu vidí silnější ženu, v pánském oblečení a s krátkými vlasy. Zajímavé je, že negativní přístup k maskulinním ženám (tzv. typickým lesbám) měly i některé z dotazovaných žen, které byly samy za typické lesby veřejností považovány, tedy samy se setkávaly s tím, že si je pletou s muži a že na základě nedostatečného prezentování ženskosti byly automaticky označeny za lesby. Negativní přístup k ženám, které splňují stereotypní představu o tom, jak má lesba vypadat, se odráží v návštěvnosti GL barů, kdy některým ženám je nepříjemná společnost těchto maskulinních žen a to, jakým způsobem se lesby v barech chovají. Paní Petra se konkrétně nevymezuje vůči obrazu typické lesby, ale upozorňuje na to, že její sexuální orientace ji automaticky nemusí pojit s ostatními homosexuály. Vymezuje se tedy vůči celé homosexuální komunitě a dodává, že jí vadí, jakým způsobem se lesby chovají, jak „všichni všechny balí“ a jelikož zastává odlišné hodnoty, tak nevidí důvod, proč často navštěvovat GL bary.

V úryvcích rozhovoru od paní Terezy, Markéty a Petry dochází k vymezení se vůči homosexuální komunitě a obrazu typické lesbické ženy, které v této komunitě jsou. Také Nedbálková [2005] ukazuje, že se lesbické ženy staví negativně vůči stereotypnímu vymezení lesby a vůči homosexuální komunitě. Negativní vnímání homosexuální komunity má

vliv na návštěvnost GL klubů, kdy lesbické ženy tyto kluby navštěvují jen minimálně. Návštěva GL baru pro ženy může znamenat zařazení se do homosexuální komunity a přiznání, že tam dotyčná patří, což některé z respondentek nechtějí. Paní Markéta k návštěvám GL barů dodává:

Prostě celkově nerada chodím do gay klubu, ale v tom Q sem se celkově cítila líp než v Míšovi a já prostě celkově když jdu do gay klubu, tak si připadám jak označkovanej pes a hrozně mi to vadí, protože se očekává, že sem teda na ženský a budu chodit do gay klubu a prostě když tam jdu, tak mam pocit, že to je očekávaný a že tam mam patřit, i když tam nechci patřit, takže je to jenom spíš moje debilní filozofie.

Markéta se sama definuje jako lesba a okolí o její homosexuální orientaci ví, ale návštěva GL baru v ní evokuje pocit „označování“. Stejně, jako odmítá chodit do GL barů, vidí jako nesmyslné účastnit se Prague Pride. Markétě, stejně jako Tereze a Petře vadí stereotypní nahlížení na homosexuály, kdy se předpokládá, že lesby budou vypadat určitým způsobem, budou navštěvovat GL bary a budou se především přátelit s dalšími homosexuály. Dotazované lesby se snaží vymezit svoji identitu vůči ostatním (mužským) lesbám a homosexuální identitě a proto mnohem častěji navštěvují jiné podniky než GL bary.

5 ZÁVĚR A DISKUSE

Ve svém výzkumu jsem se soustředila na to, jakým způsobem jednotlivci ustanovují hranice přijatelného projevování intimity ve veřejném prostoru v souvislosti se svou sexuální orientací a zda, případně jakým překážkám v této souvislosti čelí. Zároveň mne zajímalo, jestli si homosexuálové uvědomují názor většinové společnosti a možné stigmatizace, která se pojí s jejich otevřeným prezentováním sexuality.

Výsledky ukazují, že všichni respondenti si jsou vědomi toho, že homosexuální orientace není veřejností přijímána na roveň heterosexuality a že veřejné prezentování homosexuální orientace narušuje veřejný prostor a pravidla tohoto prostoru. Dotazovaní respondenti vnímají, že je homosexualita pojmána jako sexuální orientace, která má být skryta a přináší s sebou možnou stigmatizaci, což se ukázalo jako důležité při stanovování hranic přijatelného chování a projevování intimity ve veřejném prostoru. Na projevy intimity dotazovaných leseb a gayů měl vliv také jejich coming out, tedy to, jakým způsobem svoji sexuální orientaci přijali oni sami, ale především to, jakým způsobem ji přijalo jejich nejbližší okolí. Ukázalo se, že ti, kteří měli poklidný coming out, častěji narušují povinnou heterosexuality a intimně se projevují na veřejnosti než ti, kteří se při svém coming outu setkali s negativní reakcí od rodičů nebo přátel.

V rozhovorech jsem charakterizovala možné reakce na heteronormativitu ve veřejném prostoru⁵. Jednou z reakcí je přizpůsobení se očekávané heteronormativitě, kdy si jsou respondenti vědomi možné stigmatizace a nevýhod, které jim narušení heteronormativity může přinést. Dotazovaní homosexuálové se proto uchylují k zamlčení své sexuální orientace a vytvářejí si strategie, jak na sebe neupozorňovat. Skrývání homosexuální orientace s sebou nese nutnost kontrolovat své

---

⁵ Neustálé narušování heteronormativity je patrné u dvou dotazovaných respondentů a to u pana Jardyⁿ a Petraⁿ. Přizpůsobení se očekávané heteronormativitě a neustálé skrývání své sexuální orientace se objevilo jen u jednoho respondenta a to u pana Jiřího.

chování, mezilidské vztahy a informace, které se týkající vlastní osoby [Goffman 2003, Hubbard 2001: 56].

Další reakcí na povinnou heteronormativitu je narušování této normy. Homosexuálové si sice uvědomují, že projevování jejich homosexuální identity může být stigmatizující, přesto se nepřizpůsobují povinné heterosexuality a projevují svoji sexuální identitu, což zahrnuje polibky ve veřejné sféře, vodění za ruce a podobně. Dotazovaní respondenti uvádějí, že se setkávají s určitou negativní reakcí, jako jsou například překvapené pohledy ostatních lidí. Přesto si myslí, že homosexuální orientaci by měla být ve veřejném prostoru více viditelná a že svým chováním přispějí k narušení heteronormativity. S tímto názorem souhlasí Pitoňák [2013], který uvádí, že heterosexuality „*vytváří automatický předpoklad, že každý je heterosexuální, vyvrátit ho lze jen dočasně či omezeně přesvědčivou demonstrací neheterosexuální identifikace*“ [Pitoňák 2013: 38].

Jako poslední reakcí, kterou jsem charakterizovala v chování mých respondentů a která se objevuje nejčastěji, je částečné narušování heteronormativity. Jedná se o kombinaci předchozích dvou reakcí, kdy dotazovaní homosexuálové svoji sexuální orientaci netají, ale prezentují ji jen na určitých místech a v určitých situacích. Kdy a kde je možné projevovat svoji intimitu, si stanovuje jak sám respondent, tak jeho partner. Dotazovaní respondenti si vytvářejí určitá pravidla, která ovlivňují jejich projevy intimity.

Projevování intimity dotazovaných homosexuálů je ovlivněno pravidly, která si respondenti se svými partnery stanovují. Ukázalo se, že pravidla přijatelného chování jsou vytvářena v sociální praxi. Nejedná se tedy o pravidla, která by byla určitým způsobem diskutována v páru, spíše jsou automaticky ustavována pomocí chování každého z partnerů. Pravidla, jež si dotazované páry stanovovaly, byla ovlivněna významnými druhými, časem a místem, na kterém se nachází. Vliv významných druhých se ukázal jako nejsilnější, kdy pravidla vztahující se k prostoru

a času jsou konstruována v rámci pravděpodobnosti, kdy a kde se významní druzí mohou nacházet. Definice významných druhých se lišila podle každého respondenta, přesto se vždy jednalo o osoby, před kterými respondenti odmítali intimní projevy. Jsou to tedy osoby, před kterými nejsou respondenti schopni bez obav prezentovat svoji homosexuální identitu. Zajímavé je, že významní druzí ovlivňují intimní projevy páru, i když ví o homosexuální orientaci daného jedince. Ukazuje se, že pokud nedochází k veřejnému projevování homosexuality a nabourávání heterosexuální normy, homosexualita jakoby neexistovala [Butler 1990].

Projevy intimity na veřejnosti jsou ovlivněné také místem, na kterém se respondenti nacházejí. Odlišně jsou vnímány uzavřené a otevřené prostory, kdy se v rozhovorech ukázalo, že uzavřené prostory vnímají homosexuálové pozitivněji v rámci projevů intimity. Vnímání uzavřených prostorů jako vhodnější pro intimní projev může být dáno tím, že homosexuálové vědí, kdo je v tomto prostoru přítomný. Projevy intimity se také liší podle toho, zda je homosexuální pár v blízkosti bydliště, práce nebo určitých míst, kde by se mohli vyskytovat významní druzí. Ke stejným výsledkům dochází také Valentine [1993], která ukazuje, že lesby a lesbické páry svoji homosexuální identitu tvoří podle místa, ve kterém se nachází. Pokud se nachází v místě svého bydliště, školy a podobně, vytvářejí si identitu heterosexuální nebo asexuální. Když jsou přítomné na místě, kde jsou si jisté, že nepotkají nikoho, koho znají, nebojí se projevovat svoji homosexuální identitu.

Dalším důležitým faktorem, který ovlivňoval intimní projevy na veřejnosti respondentů, byl čas. Čas měnil vnímání prostoru jako vhodného nebo nevhodného pro intimní chování. Například Tereza v místě svého bydliště odmítala jakékoliv projevy intimity, za tmy se ale tato situace změnila. Noční hodiny a tma měnily pravidla respondentů, kdy v této době byla větší volnost v projevech intimity. Tam, kde by se respondenti ve dne za ruce nedrželi, se v noci bez obav drželi. Větší otevřenost v projevech intimity během noci je pravděpodobně dána tím, že se v noci ve veřejném prostoru nachází menší množství lidí a je tak

nižší pravděpodobnost, že by homosexuální páry mohly potkat někoho, kdo je zná a před kým má být jejich sexuální orientace skryta [Valentine 1993: 244].

Noční hodiny měnily projevy intimity na veřejnosti, ale pouze na místech, kde nebylo množství (podnapilých) lidí. Pokud se homosexuální pár v nočních hodinách nacházel v místech, kde bylo více lidí, na jeho chování se nic nezměnilo.

Posledním tématem, na které jsem se zaměřovala, bylo vnímání GL barů samotnými homosexuály. GL bary, stejně jako ostatní hospody patří do veřejného prostoru, jelikož do nich má přístup každý, a v tomto prostoru je očekávaný určitý druh chování, mezi který patří také předpoklad povinné heterosexuality. Očekávané chování je kontrolováno lidmi, kteří se v tomto prostoru nachází [Siebel, Wehrheim 2003]. Rozhovory ukazují, že všichni dotazovaní respondenti GL bary vnímají odlišně od ostatního veřejného prostoru, kdy jim tyto podniky přinášejí větší volnost v chování spojenou s možností projevu intimity. Homosexuální muži, na rozdíl od žen, přikládají GL barům větší důležitost. Ukázalo se, že gayové navštěvují GL bary velmi často a tento prostor nahlížejí jako prostor důležitý jednak pro potvrzení jejich sexuální orientace a za druhé jako prostor, ve kterém nacházejí pochopení, důvěru a pocit sounáležitosti. Gayové GL kluby a ostatní návštěvníky těchto klubů vnímají jako prostředí, ve kterém se nacházejí mezi „svými“ a označují ho za rodinný prostor. Tedy spíše jako prostor soukromé sféry, ve kterém se mohou chovat otevřeně a který jim zároveň přináší podporu a porozumění [Kumar, Markarova 2008: 330].

Zatímco muži se v GL barech cítí jako „mezi svejma“, ženy se k těmto podnikům stavěly spíše negativně. Všechny dotazované ženy se shodly na tom, že GL bary nenavštěvují, nebo je navštěvují jen výjimečně. Homosexuálním ženám vadí jak samotné prostředí GL klubů, tak ostatní ženy, které tyto kluby navštěvují. Rozhovory s lesbami ukazují na negativní vnímání homosexuální komunity a snahu vymezit se vůči

maskulinním lesbám, které podle nich především navštěvují GL kluby. Návštěva GL klubu pro homosexuální ženy představuje potvrzení toho, že jsou homosexuální a že patří mezi maskulinní lesby, čemuž se snaží vyhnout. Také Kateřina Nedbálková [2005] poukazuje na to, že se lesbické ženy přiklánějí k stereotypnímu popisu lesby, která je charakterizována jako maskulinní žena a snaží se svoji identitu od této stereotypní představy vymezit. Lesbické ženy se vymezují jak proti stereotypu lesby, tak vůči homosexuální komunitě. Zatímco muži v GL klubech nacházejí skupinu lidí, mezi které patří, lesby se právě proti této skupině snaží vymezit a ukázat, že jejich sexuální orientace je automaticky nepojí s dalšími homosexuály a tím i se stereotypní identitou, která je homosexuálům přiřazována. Návštěva jiných podniků pro homosexuální ženy může představovat potvrzení toho, že jejich hodnoty, názory a identita je odlišná od stereotypního obrazu homosexuálních žen a homosexuální komunity.

Odlišné vnímání GL barů gayi a lesbami je možné vysvětlit odlišnými genderovými rolemi, které jsou od každého pohlaví očekávané. Od odlišných genderových rolí je odvozené očekávané chování. Femininita je spojována s citlivostí a emocionálností a projevy emocí u žen nejsou nahlíženy tak negativně, jako projevy emocí u mužů. Oproti tomu maskulinita je spojena s agresí, emocionální nezávislostí a minimálním projevem citů, kdy emoční projevy mužů mohou být charakterizované jako ženské chování a tím pádem stigmatizující pro muže [Harnachová et al. 2010, Sharon 1996: 121]. Pro lesby tak může být jednodušší pohybovat se ve veřejném prostoru a projevovat svoji intimitu. Polibky žen nebo držení za ruce nemusí být nutně definováno jako homosexuální, ale může být bráno jako projev blízkého přátelství mezi ženami. Oproti tomu intimita mezi dvěma muži je vnímána nevhodně a do maskulinity prostě nepatří. Proto se muži mohou uchýlovat k častější návštěvě GL klubů, které jim přinášejí větší volnost v chování a homosexuální chování je v těchto klubech normalizované.

Výsledky výzkumu ukazují, jakým způsobem se dotazovaní homosexuálové intimně projevují na veřejnosti a co jejich projevy intimity ovlivňuje. Během výzkumu se objevily další otázky, kterým by bylo dobré se věnovat, ale které nezapadaly do koncepce celého výzkumu, popřípadě na jejich analýzu nebyl dostatečný prostor. Jedná se například o otázky odlišného vnímání homosexuální komunity lesbami a gayi a s tím spojená snaha homosexuálních žen vymezit svoji identitu vůči homosexuální komunitě a maskulinním lesbám. Z tohoto důvodu si myslím, že by bylo přínosné se v budoucím výzkumu zaměřit odděleně na lesby a gayi a charakterizovat příčiny odlišného přístupu k homosexuální komunitě a stereotypnímu obrazu homosexuálů.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Adams, E. Tony. 2010. „Paradoxes of Sexuality, Gay Identity, and the Closet. Symbolic Interaction.“ *Symbolic Interaction* 33 (2): 234-256.

Amnesty International. 2013. „Putin schválil sporný zákon, svoboda homosexuálů v Rusku je ohrožena!“ *Amnesty International* [online] [cit. 15. 11. 2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/z802/putin-schvalil-sporny-zakon-svoboda-homosexualu-v-rusku-je-ohrozena>.

Arendt, Hannah. 2007. *Vita activa neboli o činném životě*. Praha: OIKOYMENH.

Atkinson, Rowland. 2003. „Urban space? Control and Empowerment in the management of public space.“ *Urban Studies* 40 (9): 1829- 1843.

Bauman, Zygmunt. 2004. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta.

Beck, Ulrich. 2011. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Beňová, Kateřina et al. 2007. „Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR – brožura.“ Vláda České republiky [online] [cit. 3. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/sexualni-mensiny/pracovni-skupina-pro-otazky-sexualnich-mensin-24225>.

Berger, Peter L., Thomas Luckmann. 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bourdieu, Pierre. 2000. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum.

Braun, Richard, Irena Smetáčková. 2009. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha.

Butler, Judith. 1990. *Gender Trouble*. London: Routledge.

Člověk v tísni. 2007. „Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu *Rovnost je cool!*“ Výzkumná agentura NMS: Praha.

European Union Agency for Fundamental Rights. 2009. „Homofobie a diskriminace na základě sexuální orientace a pohlavní identity v členských státech Evropské unie.“ [online]. Vídeň – Rakousko [cit. 18. 9. 2013]. Dostupné z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-hdgso-report-part2_cs.pdf.

Fafejta, Martin. 2004. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jana Piskiewicze.

Fanel, Jiří. 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin.

Foucault, Michel. 1999. *Dějiny sexuality I*. Praha: Herrmann & synové.

Fox, Greer Litton. 1999. „Families in the Media: Reflections on the Public Scrutiny of Private Behavior.“ *Journal of Marriage and Family* 61: 821-830.

Gay Bullying Statistics. Nedatováno. „Gay Bullying Statistics.“ [online] [cit. 12. 11. 2013]. Dostupné z: <http://www.bullyingstatistics.org/content/gay-bullying-statistics.html>.

Giddens, Anthony. 1992. *The transformation of intimacy: love, sexuality and eroticism in modern societies*. Oxford: Polity Press.

Goffman, Erving. 2003. *Stigma: poznámky k problému zvládnání narušené identity*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Habermas, Jürgen 2000. *Strukturální přeměna veřejnosti: zkoumání jedné kategorie občanské společnosti*. Praha: Filosofia.

Hamilton, Laura. 2007. „Trading on Heterosexuality: College Women's Gender Strategies and Homophobia.“ *Gender and Society* 21(2): 145-172.

Harnachová Martina, Markéta Haratické, Anna Krčková, Pavel Pávek, Vítězslav Slíva. 2010. „Genderové stereotypy.“ *Socioveb* [online] 06 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=352&lst=115>.

Havelková, Hanna. 1995. „Dimenze „gender“ ve vztahu soukromé a veřejné sféry.“ *Sociologický časopis* 31 (1): 25- 38.

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.

Hubbard, Phil. 2001. „Sex Zones: Intimacy, Citizenship and Public Space.“ *Sexualities* 4(1): 51-71.

Ingraham, Chrys. 1994. „The heterosexual imaginary.“ Pp. 79-84 in Jackson Stevi, Sue Scott. *Gender a sociological reader*. Routledge: Student Readers.

Karin, A. Martin. 2009. „Normalizing Heterosexuality: Mothers' Assumptions, Talk, and Strategies with Young Children.“ *American Sociological Review* 74 (2): 190-207.

Katrňák, Tomáš. 2000. „Moderní partnerské vztahy a jejich proměna v době pozdní modernity.“ *Sociologický časopis* 36 (3): 307-316.

Kumar, Krishan, Ekaterina Markarova. 2008. „The Portable Home: The Domestication of Public Space.“ *Sociological Theory* 26 (4): 324-343.

LGBT poradna pro občanství, občanská a lidská práva. Nedatováno. „Heteronormativita a homofobie.“ [online] [cit. 18. 9. 2013]. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz>.

Link, G. Bruce, Jo C. Phelan. 2001. „Conceptualizing Stigma.“ *Annual Review of Sociology* 27: 363-385.

Nedbálková, Kateřina. 2005. „Lesbické rodiny. Mezi stereotypem a autenticitou.“ *Biograf* (38): 38.

Pechová, Olga. Nedatováno. *Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?* [online]. Praha: Multikulturní centrum [cit. 5. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>.

Pechová, Olga. 2009. „Diskriminace na základě sexuální orientace.“ *Psychologie* 3 (3): 1-16.

Petříček, Miroslav. 2004. „Veřejný prostor.“ *Radiofejetony BBC Czech* [online] [cit. 16. 9. 2013]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/05/040528_radiofejeton.shtml.

Pitoňák, Michal. 2013. „Prostorovost, institucionalizace a kontextualita heteronormativity: studie vyjednávání neheterosexuálních identit v Česku.“ *Gender/ rovné příležitosti/ výzkum* 14 (2): 27-40.

Pospěch, Pavel. 2013. „Městský veřejný prostor: interpretativní přístup.“ *Sociologický časopis* 49 (1): 75-100.

Queermag. 2013. „LGBT menšina má v Rusku velký problém, byl zde schválen zákon o zákazu gay propagandy.“ [online] [cit. 5. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.queermag.cz/2013/06/24/lgbt-mensina-ma-v-rusku-velky-problem-byl-zde-schvalen-zakon-o-zakazu-gay-propagandy>.

Reichel, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Grada Publishing, a.s.

Rich, Adrienne. 1982. „Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence.“ Pp. 209- 236 in Peter Aggleton, Richard Guy Parker. *Culture, society and sexuality: A reader*. New York: Routledge.

Rubin, Gayle. 1984. „Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality.“ Pp. 150- 188 in Peter Aggleton, Richard Guy Parker. *Culture, society and sexuality: A reader*. New York: Routledge.

Rupp, J. Leila. 2001. *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One Woman Press.

Sedgwick, Eve Kosofsky. 1993. „Epistemology of the Closet.“ Pp. 45-61 in Henry Abelove, Michèle Aina Barale, David M. Halperin. *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York: Routledge.

Sharon, R. Bird. 1996. „Welcome to the men’s club: Homosociality and the Maintenance of Hegemonic Masculinity.“ *Gender and Society* 10 (2): 120-132.

Schneider, E. Beth. 1993. „Families We Choose: Lesbians, Gays, Kinship. by Kath Weston.“ *American Journal of Sociology* 99 (2): 540-542.

Siebel, Walter, Jan Wehrheim. 2003. „Security and the Urban Public Sphere.“ *Geutsches Institut Fur Urbanistik* [online] [cit. 12. 10. 2013]. Dostupné z: <http://www.difu.de/publikationen/security-in-the-city.html>.

Silverman, David. 2000. *Doing qualitative research: a practical handbook*. London: SAGE Publications.

Sýkorová, Dana. 1996. „Rodina staršího středního věku v systému příbuzenské pomoci a podpory.“ *Sociologický časopis* 32 (1) : 51-66.

Špatná, Martina. 2006. „Postavení homosexuálů ve světě.“ *Homodomov* [online] [cit. 12. 10. 2013]. Dostupné z: <http://homodomov.wz.cz/situace%20ve%20svete.htm>.

Torres, Lourdes. 2007. „Boricua lesbians: Sexuality, nationality, and the politics of passing.“ *Centro Jurnal* 19(1): 230-249.

Tonkiss, Fran. 2005. *Space, the City and Social Theory*. Cambridge: Polity.

Valentine, Gill. 1993. „Negotiating and managing multiple sexual identities: lesbian time-space strategies.“ *Transactions of the Institute of British Geographers* 18 (2): 237-248.

Weeks, Jeffry. 1981. „Discourse, desire and sexual deviance: Some problems in a history of homosexuality.“ Pp. 125-149 in Peter Aggleton, Richard Guy Parker. *Culture, society and sexuality: A reader*. New York: Routledge.

7 RESUMÉ

This work is focused on the fact how individuals instituted the boundaries of acceptable manifestation of intimacy in public space in connection with their sexual orientation and whether they have any problems with the presentation of their intimacy. Marginally works concerns the problems how homosexuals can realize the majority opinion and the possible stigma or discrimination associated with presenting their open sexuality and whether they have ever met with discrimination in the public sphere.

For this work were used the methods of disinterested observation and semi-structured interviews. In total I have taken eight observations. The interviews I conducted with 15 respondents, and each respondent was interviewed twice.

The results show that all respondents are aware that homosexual orientation is not accepted by the public equal heterosexuality, and public presentation of homosexual orientation disrupts public space and the rules of this space. Interviewed respondents perceive that homosexuality is viewed as a sexual orientation to be hidden and brings with it the potential stigmatization, which was proved to be important in defining the boundaries of acceptable behavior and manifestation of intimacy in public space. Furthermore, it was showed that intimate expressions of public are influenced by, time and place where homosexuals are, too.

8 PŘÍLOHY

8.1 Příloha A: Informace o respondentech a respondentkách

Pseudonym	Věk	
David	19 let	SŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Diana	23 let	VŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Jan	26 let	vyučen, pochází z vesnice, ke své orientaci se veřejně hlásí
Jaroslav	21 let	SŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Jiří	56 let	SŠ vzdělání, pochází z vesnice, svoji orientaci tají
Kristýna	24 let	VŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Lukáš	24 let	vyučen, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Markéta	23 let	SŠ vzdělání, pochází z vesnice, ke své orientaci se veřejně hlásí
Martina	23 let	vyučena, pochází z vesnice, ke své orientaci se veřejně hlásí
Michaela	20 let	SŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Monika	21 let	vyučena, pochází z vesnice, ke své orientaci se veřejně hlásí
Petra	24 let	VŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Petr	24 let	VŠ vzdělání, pochází z většího města, ke své orientaci se veřejně hlásí
Tereza	19 let	SŠ vzdělání, pochází z většího města, svoji orientaci tají
Veronika	22 let	SŠ vzdělání, pochází z vesnice, ke své orientaci se veřejně hlásí